

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ ЕКОНОМІКИ ТА БІЗНЕС-АДМІНІСТРУВАННЯ
КАФЕДРА БІЗНЕС-АНАЛІТИКИ ТА ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ**

ДОПУСТИТИ ДО ЗАХИСТУ
Завідувач кафедри бізнес-аналітики та
цифрової економіки

_____ КАСЬЯНОВА Наталія
“ _____ ” _____ 2023 р.

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

(ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА)

ЗДОБУВАЧА ОСВІТНЬОГО СТУПЕНЯ БАКАЛАВР
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 051 «ЕКОНОМІКА»
ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА «МІЖНАРОДНА ЕКОНОМІКА»

Тема: «Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку держави»

Виконавець: ПОДОЛЯН Анастасія

Керівник: к. е. н. доцент ЖАВОРОНКОВ Володимир

Консультанти з розділів:

Розділ 1: к. е. н, доцент ЖАВОРОНКОВ Володимир

Розділ 2: к. е. н, доцент ЖАВОРОНКОВ Володимир

Нормоконтролер із ЄСКД (ЄСПД):

ст. викладач ДИЯК Юлія

НАЦІОНАЛЬНИЙ АВІАЦІЙНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет економіки та бізнес-адміністрування

Кафедра бізнес-аналітики та цифрової економіки

Спеціальність 051 «Економіка»

Освітньо-професійна програма «Міжнародна економіка»

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри бізнес-аналітики

та цифрової економіки

_____ КАСЬЯНОВА Наталія

“ _____ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ

Студента: ПОДОЛЯН Анастасія

Тема роботи: «Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку держави»

затверджена наказом ректора № 506/ст від 13.04.2023

1. Термін здачі студентом закінченої роботи на кафедру: 20.06.2023 р.
2. Вихідні дані до роботи: плани, звіти, фінансова звітність, законодавчі та нормативні акти, статистичні дані, наукові та методичні праці вітчизняних та зарубіжних вчених, електронні інформаційні джерела.
3. Зміст дослідження: аналітичний огляд літературних джерел з тематики випускної роботи; залучення іноземних інвестицій має потенціал покращити стан та оновити матеріально-технічну базу підприємств, підвищити ефективність виробництва, забезпечити конкурентоспроможність товарів, робіт та послуг, сприяти впровадженню інноваційних технологій та зростанню експортного потенціалу.
4. Перелік обов'язкових демонстраційних матеріалів: 12 слайдів

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН-ГРАФІК

№ пор.	Назва етапів випускної роботи	Термін виконання	Позначки керівника про виконання завдань
1.	Отримання завдання на кваліфікаційну роботу	12.02.2023	<i>виконано</i>
2.	Огляд літератури за темою	15.02.2023	<i>виконано</i>
3.	Економічна сутність, види та форми залучення іноземних інвестицій в економіку країни	26.02.2023	<i>виконано</i>
4.	Специфіка інвестиційної діяльності та фактори, що її формують	13.03.2023	<i>виконано</i>
5.	Аналіз залучення іноземних інвестицій у економіку України	19.03.2023	<i>виконано</i>
6.	Перспективні напрямки залучення інвестицій в економіку України	3.04.2023	<i>виконано</i>
7.	Вдосконалення механізму залучення іноземних інвестицій в Україну	25.04.2023	<i>виконано</i>
8.	Напрямки активізації інвестиційної діяльності в Україні	7.05.2023	<i>виконано</i>
9.	Аналіз отриманих результатів	29.05.2023	<i>виконано</i>
10.	Розробка слайдів та написання доповіді	10.06.2023	<i>виконано</i>
11.	Попередній захист кваліфікаційної роботи	13.06.2023	<i>виконано</i>
12.	Корегування роботи за результатами попереднього захисту	14.06.2023	<i>виконано</i>
13.	Остаточне оформлення кваліфікаційної роботи та слайдів	16.06.2023	<i>виконано</i>
14.	Підписання відгуку та рецензії	19.06.2023	<i>виконано</i>
15.	Захист кваліфікаційної роботи у ДЕК	20.06.2023	<i>виконано</i>

6. Дата видачі завдання: 12.02.2023р.

Керівник кваліфікаційної роботи _____

Володимир ЖАВОРОНКОВ

Завдання прийняв до виконання _____

Анастасія ПОДОЛЯН

РЕФЕРАТ

Подолян Анастасія . Перспективи залучення іноземних інвестицій в економіку держави. – Кваліфікаційна робота зі спеціальності 051 «Економіка», ОПП «Міжнародна економіка». Національний авіаційний університет Міністерства освіти і науки України, м. Київ, 2023.

Кваліфікаційна робота містить 54 сторінки, 5 таблиць, 4 рисунка, список використаних джерел з 57 найменувань та додатки.

Об'єкт дослідження – дослідити економічну сутність, види та форми залучення інвестицій.

Предметом дослідження є теоретичні, методологічні та методичні засади прогнозування магнітуди сильних землетрусів на території Греції за допомогою штучної нейронної мережі.

Метою дослідження є розкриття теоретичних основ іноземного інвестування за допомогою механізму гарантування та страхування іноземних інвестицій, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення таких механізмів в Україні.

Наукова новизна у глибшому розумінні теоретичних засад залучення іноземних інвестицій, систематизації аналізу інвестиційної політики в Україні та розробці практичних рекомендацій для поліпшення механізму залучення іноземних інвестицій через гарантування та страхування. Дослідження також відзначає потребу впровадження механізму залучення іноземних інвестицій шляхом гарантування та страхування

При написанні роботи використовувалися методи дослідження: методи аналогій та теоретичного узагальнення, методи системного аналізу, методи наукового моделювання, емпірично-наукові методи: експеримент та спостереження, методи машинного навчання: штучні нейронні мережі, економетричні моделі.

Ключові слова: інвестиції, іноземні інвестиції, технології, залучення, інвестування, вдосконалення, сприятливе середовище, механізм.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ.....	9
1.1. Економічна сутність, види та форми залучення іноземних інвестицій в економіку країни	9
1.2. Специфіка інвестиційної діяльності та фактори, що її формують.....	16
1.3. Іноземні інвестиції та їх місце в економіці країни	26
РОЗДІЛ 2. СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ	29
2.1. Аналіз залучення іноземних інвестицій у економіку України.....	29
2.2. Перспективні напрямки залучення інвестицій в економіку України для відновлення після воєнного стану.....	35
2.3. Вдосконалення механізму залучення іноземних інвестицій в Україну.....	39
2.4. Напрямки активізації інвестиційної діяльності в Україні.....	44
ВИСНОВКИ	48
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	50

ВСТУП

Актуальність теми полягає у визначенні ролі та важливості іноземних інвестицій у розвитку економіки країни. Залучення іноземних інвестицій має потенціал покращити стан та оновити матеріально-технічну базу підприємств, підвищити ефективність виробництва, забезпечити конкурентоспроможність товарів, робіт та послуг, сприяти впровадженню інноваційних технологій та зростанню експортного потенціалу. Залучення іноземних інвестицій є важливим фактором розвитку в умовах глобалізації та науково-технічного прогресу, оскільки воно сприяє конкуренції і відкриває нові ринки, що створює можливості для інноваційного зростання економіки загалом та товарів і послуг зокрема.

Створення сприятливого середовища для залучення іноземних інвестицій вимагає взаємодії відповідних державних та приватних інституцій. Ця взаємодія є ключовим фактором для забезпечення ефективного процесу залучення інвестицій у державний та приватний сектори. Залучення іноземних інвестицій може здійснюватися шляхом поліпшення правової та регуляторної бази, зниження бюрократичних перешкод, забезпечення прозорості та надійності інвестиційного клімату, створення спеціальних економічних зон та податкових пільг для іноземних інвесторів.

Актуальність дослідження механізму підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України впливає з кількох причин. По-перше, залучення іноземних інвестицій є необхідним для збільшення присутності України у глобальній виробничій мережі та активного включення економіки до глобального ланцюжка вартості. Для досягнення цієї мети важливим є перехід та трансформація економіки на виробництво середньо- та високотехнологічної продукції з використанням новітніх технологій, впровадження прогресивних методів праці та засобів виробництва.

Крім того, актуальність теми дослідження обумовлена необхідністю підвищення рівня інвестиційної привабливості України. Для цього важливо впровадити систему гарантування та страхування іноземних інвестицій в Україну з метою нівелювання різного роду ризиків та врегулювання такого механізму на законодавчому рівні. Це стане вагомим фактором для повернення іноземних інвесторів та сприятиме подальшій інтеграції економіки України в світовий економічний простір.

Тому, вивчення та розробка ефективного механізму залучення іноземних інвестицій в економіку України є актуальним завданням, що сприятиме розвитку країни та підвищенню її конкурентоспроможності.

Українські вчені, такі як Т. Майорова, М. Долішній, О. Химич, В. Козаченко, А. Буряк, С. Єкимов, Ю. Жеревчук, Г. Мамутов, М. Лесечко, А. Череміс, В. Козик, В. Герзанич, Р. Шорт, Г. Хуфбауер, Р. Краусс, У. Делфос, Р. Родрігес, І. Тивончук, І. Гужва, Я. Белінська, Д. Богомолова, Є. Бойко, М. Ковальчук та інші, приділяють увагу проблематиці залучення інвестицій в Україні. У своїх дослідженнях вони розглядають інвестиційний клімат країни та кредитування зовнішньоекономічної

діяльності, а також вивчають досвід зарубіжних країн у сфері державної підтримки експорту, форми та види кредитів.

Однак, участь експортно-кредитних агентств у реалізації фінансування інвестиційних проектів та залученні інвестицій, на нашу думку, не отримала достатньої уваги в їх дослідженнях, що є актуальною проблемою та стимулює подальші дослідження.

Метою даного дослідження є розкриття теоретичних основ іноземного інвестування за допомогою механізму гарантування та страхування іноземних інвестицій, а також розробка практичних рекомендацій щодо вдосконалення таких механізмів в Україні.

Для досягнення поставленої мети у даному дослідженні необхідно вирішити такі завдання:

1. Дослідити економічну сутність, види та форми залучення інвестицій.
2. Проаналізувати специфіку інвестиційної діяльності та визначити фактори, що її формують.
3. Дослідити стан іноземних інвестицій та визначити їх роль в економіці країни.
4. Провести аналіз залучення іноземних інвестицій в економіку України.
5. Оцінити інвестиційний клімат в Україні.
6. Спрогнозувати обсяг залучення прямих іноземних інвестицій в економіку країни.

Узагальнити світовий та європейський досвід у питаннях залучення іноземних інвестицій.

Обґрунтувати та запропонувати шляхи функціонування механізму страхування, перестраховання та гарантування інвестицій експортно-кредитним агентством України.

Об'єктом дослідження є процес, пов'язаний з залученням іноземних інвестицій через надання додаткових гарантій та страхування на етапі переходу економіки країни до виробництва середньо- та високотехнологічної продукції. Предметом дослідження є теоретико-методичні засади та практичні аспекти гарантування та страхування іноземних інвестицій, фінансових відносин, що виникають під час здійснення таких заходів.

Для досягнення мети та зазначених завдань використано сукупність загальнонаукових та спеціальних методів наукового пізнання, зокрема:

- Діалектичний метод для виявлення причинно-наслідкових зв'язків та взаємодії між гарантуванням та страхуванням іноземних інвестицій.
- Системний метод для аналізу комплексної взаємодії різних елементів механізму залучення іноземних інвестицій.
- Історико-логічний метод для вивчення еволюції іноземного інвестування та розуміння його впливу на економіку України.
- Графічно-аналітичний метод для візуалізації даних, графіків, діаграм та таблиць, що дозволяє зрозуміти закономірності та тенденції в залученні іноземних інвестицій.

- Метод узагальнення та аналізу для сумарного осмислення різних джерел та даних про гарантування та страхування іноземних інвестицій.
- Метод систематизації, групування й узагальнення для визначення особливостей механізму залучення іноземних інвестицій в економіку України.
- Метод рейтингових оцінок для визначення ефективності діючого механізму залучення іноземних інвестицій в економіку України.
- Економіко-статистичний метод для аналізу тенденцій залучення іноземних інвестицій в економіку України.
- Методи структурного аналізу використані у процесі розробки пропозицій щодо впровадження механізму підвищення ефективності залучення іноземних інвестицій в економіку України.

Інформаційна база дослідження включає законодавчі та нормативно-правові акти, що регулюють питання інвестування та банківського кредитування в Україні. Додаткові джерела включають звіти міжнародних організацій, таких як Організація Економічного Співробітництва та Розвитку, експортно-кредитні агентства країн світу, а також статистичні дані від Державної служби статистики України, Національного банку України, Світового Банку, ЮНКТАД та ін.

Наукова новизна отриманих результатів полягає у глибшому розумінні теоретичних засад залучення іноземних інвестицій, систематизації аналізу інвестиційної політики в Україні та розробці практичних рекомендацій для поліпшення механізму залучення іноземних інвестицій через гарантування та страхування. Дослідження також відзначає потребу впровадження механізму залучення іноземних інвестицій шляхом гарантування та страхування.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що запропоновані рекомендації щодо впровадження сучасного механізму залучення іноземних інвестицій шляхом гарантування та страхування, можуть бути використані в діяльності вітчизняних інвестиційно активних підприємств для зміцнення інвестиційного потенціалу країни в цілому.

РОЗДІЛ 1

НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ

1.1. Економічна сутність, види та форми залучення іноземних інвестицій в економіку країни.

Термін "інвестиція" походить від латинського слова "to invest" і означає "вкладення коштів".[1] У міжнародній практиці поки що немає єдиного трактування поняття інвестицій. Залежно від розділів науки і галузей практичної діяльності, вміст поняття "інвестиція" має свої особливості.[1],[5],[9]

- В макроекономіці інвестиції є складовою частиною сукупних витрат, що складаються з витрат на нові засоби виробництва, інвестицій у житло та приросту товарних запасів. Іншими словами, інвестиції є тією частиною ВВП, яка не споживається протягом поточного періоду і забезпечує приріст капіталу в економіці.
- В теорії виробництва інвестиції є процесом створення нового капіталу, який включає засоби виробництва та людський капітал.
- В мікроекономіці інвестиції також розглядаються як процес створення нового капіталу.
- У фінансовій теорії під інвестиціями розуміють придбання реальних або фінансових активів, тобто сьогоденні витрати, метою яких є отримання майбутньої вигоди

На макрорівні інвестиції поділяються на валові та чисті інвестиції. Валові інвестиції охоплюють загальний обсяг вкладених коштів у певний період, які призначені для нового будівництва, придбання засобів виробництва та збільшення товарно- матеріальних запасів. Чисті інвестиції є валовими інвестиціями, з яких віднято амортизаційні відрахування.

Отже, інвестиція є будь-яким економічним інструментом, в який вкладають гроші з метою отримання прибутку або доходу. Інвестиції передбачають цілеспрямоване вкладення капіталу на певний термін у будь-якій формі для подальшого збільшення або збереження. Під інвестиціями розуміються всі майнові та інтелектуальні цінності, що вкладаються у підприємницьку та інші види діяльності, що приносять інвестору прибуток або суспільний ефект. Визначаються наступні суттєві ознаки інвестицій:

- Напрямок вкладення капіталу.
- Цілеспрямованість інвестицій.
- Перспективність інвестицій.
- Ризик інвестицій.
- Орієнтованість на дохід або прибуток.
- Тривалість інвестиційного процесу.

- Результати інвестиційного процесу.

За вираженням вкладених ресурсів виділяються чотири основні типи інвестицій: фінансові, реальні, інноваційні та інтелектуальні. Особливості інвестицій включають наступні ознаки:[2]

1. Потенційна здатність інвестицій приносити дохід.
2. Перетворення частини накопиченого капіталу в альтернативні види активів суб'єкта інвестиційного процесу.
3. Використання різноманітних інвестиційних ресурсів, що характеризуються попитом, пропозицією і ціною.
4. Цілеспрямованість вкладень капіталу в різні матеріальні та нематеріальні об'єкти (інструменти).
5. Наявність терміну вкладання, що визначається індивідуально і залежить від інвестора.
6. Вкладення здійснюється особами, які називаються інвесторами, і мають свої індивідуальні цілі, які не завжди пов'язані з отриманням безпосередньої економічної вигоди.
7. Наявність ризику вкладання капіталу, який засвідчує, що досягнення цілей інвестування має ймовірний характер.

Реальні інвестиції охоплюють вкладення фінансових та економічних капіталів у виробничі фонди, включаючи оборотні та основні активи. Зазвичай ці інвестиції спрямовані на матеріальні активи, такі як нерухомі майно, обладнання та інші матеріальні цінності, а також на нематеріальні ресурси. Основною метою реальних інвестицій є розширення та оновлення технічно-виробничого потенціалу та накопичення матеріально-технічного запасу.

Фінансові інвестиції включають вкладення коштів у різноманітні фінансові активи, такі як цінні папери різних підприємств та установ, облігації, депозити, цільові банківські вклади тощо. Ці інвестиції можуть бути короткостроковими і зазвичай укладаються на фондовому ринку. Фінансові інвестиції часто називають фіктивним капіталом, оскільки вони не мають прямого фізичного вираження багатства у порівнянні з ресурсами, що вкладені у сферу суспільного виробництва.[2],[3],[4]

Прямі інвестиції означають безпосередні вкладення капіталу інвестором у конкретний підприємство чи проект. Вони можуть включати придбання акцій чи часток підприємства, створення спільних підприємств або будівництво нових об'єктів. Інвестор бере активну участь у управлінні та прийнятті стратегічних рішень щодо вкладеного підприємства.

Портфельні інвестиції відбуваються шляхом придбання фінансових інструментів, таких як акції, облігації, паї інвестиційних фондів тощо. У цьому випадку інвестор не має безпосереднього контролю над діяльністю підприємств, в які він інвестує, а лише володіє фінансовими активами, сподіваючись на отримання прибутку від зростання їх вартості або виплати дивідендів.[5]

Також існує поняття "мерджерів і аквізицій" (злиття та поглинання), коли інвестор придбає контрольний пакет акцій певного підприємства або здійснить поглинання одного підприємства іншим з метою отримання більшої вигоди та розвитку.

Отже, інвестиції можуть бути розподілені за типом участі (прямі та портфельні) та за формою власності (державні, приватні, іноземні та спільні).

Портфельні інвестиції відносяться до придбання різних фінансових активів, таких як цінні папери, деривативи та інші, на фондовому ринку. Ці інвестори вважаються пасивними, оскільки вони придбають лише невелику частку в капіталі компанії, що не дає їм можливості брати участь у її управлінні. Портфельні інвестори обмежені отриманням дивідендів. Іншими словами, вони не мають наміру приймати оперативні рішення, і їхні інтереси зазвичай обмежуються отриманням невеликого, але стабільного доходу від прибутку компанії. Портфельні інвестиції становлять значну частину в економічно розвинених країнах світу. Середній клас, який намагається створити нові джерела пасивного доходу, є основними вкладниками та власниками портфельних інвестицій. У США, Великій Британії та Франції навіть створюються спеціальні інвестиційні фонди в банках, які придбають закордонні цінні папери на кошти невеликих вкладників.[6]

Варто відзначити, що оцінка та розподіл інвестицій на прямі та портфельні має кількісний характер. Згідно з визначенням Міжнародного валютного фонду, інвестиції вважаються прямими, якщо інвестор володіє правами на принаймні 25% статутного капіталу компанії. Сьогоднішні реалії можуть відрізнятися, тому деякі країни мають власні вимоги: згідно з чинним американським законодавством - мінімум 10%; у країнах ЄС - від 20% до 25%; в Новій Зеландії, Канаді та Австралії - 50%.[6],[8]

Прямі інвестиції передбачають вкладення капіталу або ресурсів у статутний капітал підприємства або організації, з метою отримання корпоративних прав, які надаються тією самою юридичною особою. Такі інвестиції зазвичай здійснюються безпосередньо між сторонами угоди, без участі посередників, з метою забезпечення можливості інвестора брати участь у керівництві підприємством. У світовій практиці існує кілька форм прямих інвестицій. В одному випадку, міжнародні компанії або фінансові структури створюють дочірні філіали за кордоном та розвивають інфраструктуру виробництва самостійно. В іншому випадку, зарубіжні інвестори придбавають контрольний пакет акцій певної компанії. Наприклад, американські бізнесмени частіше використовують перший метод, створюючи дочірні компанії та виробничі потужності самостійно, тоді як британські компанії зазвичай використовують інший підхід. Завдяки сильній банківській системі, британці створюють філіали у своїй країні для придбання контрольних пакетів акцій іноземних компаній. Деякі країни поєднують обидва підходи до інвестицій, наприклад, Франція та Німеччина.

Сучасна економічна література поділяє прямі іноземні інвестиції на дві групи:[10]
1. Трансконтинентальні інвестиції капіталу: Ця група інвестицій виникає, коли іноземні компанії вирішують вкласти капітал у новий виробничий комплекс із метою безпосередньо постачати товари на ринок цієї країни або континенту. Такі

інвестиції здійснюються через створення дочірніх філіалів або підприємств у цільовій країні.

2. Транснаціональні інвестиції: Ця група інвестицій відбувається, коли компанії вкладають капітал у сусідні країни з метою мінімізації витрат порівняно з материнською компанією. Такі інвестиції можуть бути спрямовані на забезпечення доступу до ресурсів, ринків збуту або зниження виробничих витрат.

Крім того, вчений Дж. Даннінг запропонував свою версію поділу прямих іноземних інвестицій на кілька груп, керуючись стратегічними мотивами:[10]

1. Прямі іноземні інвестиції, спрямовані на пошук ринків: Ці інвестиції мають на меті обслуговування місцевих або регіональних ринків та збільшення виробничих потужностей у країні-реципієнті.

2. Прямі іноземні інвестиції, спрямовані на пошук активів/сировини: Основною метою цих інвестицій є використання ресурсів, які недоступні в країні-донора.

3. Прямі іноземні інвестиції, спрямовані на підвищення ефективності виробництва: Ці інвестиції мають на меті пошук відносно незначних факторів виробництва, таких як капітал, робоча сила та технології.

4. Прямі іноземні інвестиції, спрямовані на пошук стратегічних активів: Такі інвестиції здійснюються з метою придбання та доповнення технологічної бази, а не використання існуючих активів.

Отже, прямі іноземні інвестиції можна класифікувати залежно від їхньої мети і характеру, так як вони можуть відрізнитися за способом входу на ринок та стратегічними цілями, які вони переслідують.

Однією з базових та широко використовуваних класифікацій прямих іноземних інвестицій є класифікація, запропонована Р. Кейвсом. Вона включає наступні типи інвестицій:[13]

1. Горизонтальні прямі іноземні інвестиції: Ці інвестиції здійснюються з метою розширення виробництва аналогічного товару в країні перебування, але в межах однієї галузі. Наприклад, компанія з країни-донора вкладає свій капітал у виробництво того ж товару у іншій країні.

2. Вертикальні прямі іноземні інвестиції: Це інвестиції в галузі, які належать до різних стадій виробництва одного продукту. Вони дозволяють інвестиційній компанії замінити певні частини системи виробництва та збуту на неефективних ринках в межах самого підприємства. Вертикальні прямі іноземні інвестиції поділяються на два типи:

- Зворотні прямі іноземні інвестиції: Ці інвестиції здійснюються з метою отримання доступу до сировини або інших ресурсів, які не доступні в країні-донорі.

- Форвардні прямі іноземні інвестиції: Ці інвестиції здійснюються з метою бути ближче до споживачів шляхом придбання точок збуту.

3. Конгломеративні прямі іноземні інвестиції: Цей тип інвестицій поєднує риси як горизонтальних, так і вертикальних прямих іноземних інвестицій. Тобто, іноземна компанія вкладає капітал у галузь, яка не пов'язана з її основними діяльностями.

За метою інвестування, прямі іноземні інвестиції можна поділити на такі категорії:

- Фінансові інвестиції: Вкладення капіталу з метою отримання відсотків або інших форм позикового капіталу.
- Комерційні інвестиції: Вкладення капіталу з метою отримання контролю над підприємством, отримання інформації про його діяльність, а також для запобігання конкуренції на ринку.
- Інвестиції для досягнення інших цілей: Вкладення капіталу з метою встановлення впливу на суверенний суб'єкт, санації міждержавних економічних зв'язків та інших специфічних цілей.

Таким чином, класифікація прямих іноземних інвестицій включає різні типи інвестицій залежно від їхньої направленості, мети та характеру.[14]

Згідно Закону України "Про режим іноземного інвестування", під прямими іноземними інвестиціями розуміються всі види цінностей, що безпосередньо вкладаються іноземними інвесторами в об'єкти інвестиційної діяльності згідно з чинним законодавством України.[3]

Інвестиції можуть бути класифіковані за ступенем ризику наступним чином:

1. Безризикові (консервативні) інвестиції: Включають вкладення капіталу в короткострокові державні цінні папери, такі як облігації, або в депозитні сертифікати надійних банків провідних країн світу. Оцінка надійності цих вкладень та відсоткова ставка визначаються як початкова точка відліку для оцінки інвестиційного ризику.
2. Низькоризикові інвестиції: Охоплюють вкладення в сфери або об'єкти, ризик яких помітно нижчий за середньоринковий ризик.
3. Середньоризикові інвестиції: Рівень ризику є припустимим і відповідає середньому значенню на ринку інвестицій.
4. Високоризикові інвестиції: Пов'язані з критичним ризиком невиконання проекту, який значно перевищує середньоринкові значення.
5. Спекулятивні або агресивні інвестиції: Включають залучення інвестиційних ресурсів у найбільш ризикові проекти або фінансові інструменти. Зазвичай такі проекти, при успішності, можуть бути надзвичайно прибутковими, але існує значна ймовірність втрати всіх активів компанії та банкрутства інвестора. Прикладами можуть бути опціони, ф'ючерси, договори факторингу, акції венчурних компаній та інші.[15]

Отже, відповідно до класифікації за рівнем ризику, іноземні інвестиції можуть бути розподілені на п'ять категорій, від безризикових до спекулятивних або агресивних інвестицій.

Класифікація інвесторів залежно від типу, стану та характеру проектів, в які вони залучають капітал, включає наступні категорії:

1. Венчурні інвестори: Зазвичай інвестують у високоризикові та інноваційні проекти, де є можливість отримати високий дохід при успішному розвитку проекту.
2. Галузеві інвестори: Вкладають ресурси лише у проекти, що відповідають їхній спеціалізації. Такі інвестиції зазвичай не є високоризиковими, оскільки компанії, в які здійснюються інвестиції, є стабільними або динамічно зростаючими.
3. Масові інвестори: Надають перевагу цінним паперам, що емітуються та котируються на фондових ринках.[16],[17],[18].

Щодо статусу та спрямованості основної діяльності, інвестори можуть бути класифіковані як:[19].

1. Інституційні інвестори: Юридичні та фізичні особи, а також державні та місцеві органи самоврядування, які виступають посередниками на фінансовому ринку. Вони акумулюють фінансові ресурси клієнтів та здійснюють операції з цінними паперами та іншими фінансовими інструментами. До них належать банки, страхові компанії, інвестиційні фонди (державні та приватні), кредитні спілки, хедж-фонди, лізингові компанії та окремі спеціалізовані департаменти банків.

2. Корпоративні інвестори: Акціонерні товариства та інші підприємства різних форм власності, які власноруч інвестують свої незалучені фінансові ресурси.

Це загальна класифікація, яка дозволяє розподілити інвесторів залежно від їхніх інтересів та спрямованості.

3. Індивідуальні інвестори зазвичай є фізичними особами, які використовують свої вільні фінансові активи для досягнення особистих цілей або позитивного соціально-економічного ефекту. Часто цим способом люди намагаються забезпечити пасивний дохід або фінансову стабільність під час пенсійного періоду.

Інвестиції можна поділити за суб'єктом власності на наступні категорії:[10]

1. Приватні інвестиції: Це вкладення коштів громадянами та підприємствами недержавних форм власності, зокрема колективних підприємств.

2. Державні інвестиції: Це вкладення, здійснюване центральними та місцевими органами влади за рахунок бюджетних коштів, позабюджетних фондів, позикових ресурсів, а також державними підприємствами за рахунок власних і залучених коштів.

3. Іноземні інвестиції: Це вкладення коштів іноземними громадянами, юридичними особами та державами в економіку країни.

4. Спільні (змішані) інвестиції: Це вкладення, яке здійснюється суб'єктами даної країни спільно з іноземними державами.

Це основні категорії, які допомагають класифікувати інвестиції в залежності від їхнього суб'єкта власності та походження.(рис 1.1)

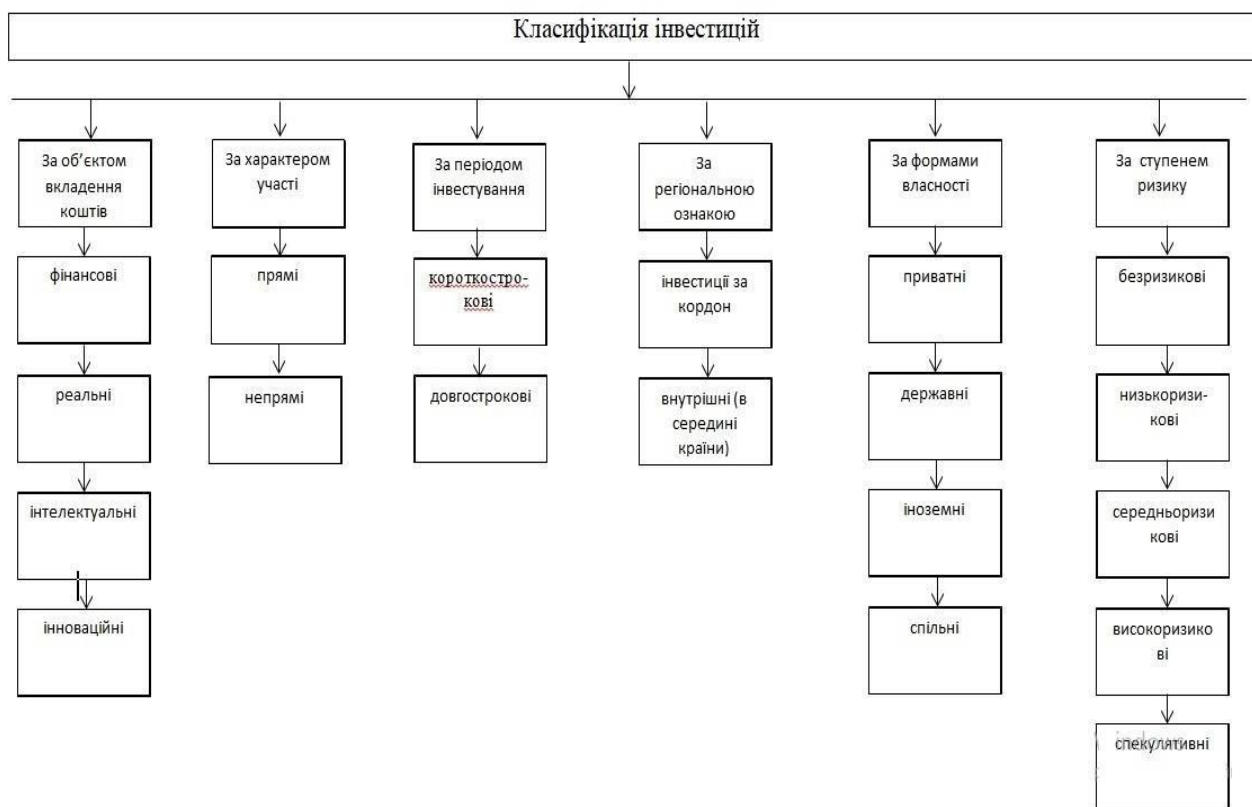

Рис. 1.1. Класифікація інвестицій

Джерело: розроблено автором на основі [6 – 15]

У закордонній та українській науковій літературі існує різноманітні інтерпретації прямих іноземних інвестицій. Однак, Організація економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) надає детальне пояснення сутності цього явища. Згідно з експертами ОЕСР в 2020 році, прямі іноземні інвестиції вважаються такими, що здійснюються за межами національних кордонів з метою розширення виробництва товарів та послуг, закупівлі товарів для імпорту в країну походження або експорту до третіх країн. Їх характерними рисами є факт, що інвестор має управлінський контроль над підприємством, а також що вони можуть включати як акціонерний капітал, так і короткострокові або довгострокові між-фірмові кредити.[9]

З урахуванням сутності інвестицій, варто згадати праці відомих американських економістів У.Ф. Шарпа, Г.Дж. Александра та Дж.В. Бейлі [12], які досліджують цілі та інструменти фінансування, розглядають різні типи цінних паперів та фондові ринки, а також досліджують теорію та практику їх функціонування, а також методи управління інвестиціями та проблеми глобалізації інвестування.

Для розуміння інвестицій на макрорівні А. Мертенс розглядає їх як частину сукупних витрат[14], які включають витрати на нові засоби виробництва (виробничі або фіксовані інвестиції), інвестиції в нове житло та приріст товарних запасів. Французький економіст П. Массе визначає інвестиції як вкладення капіталу, а С. Фішер, Р. Дорнбуш і Р. Шмалензі в своїй праці "Економіка" [15] визначають "інвестиції" (інвестиційні витрати) як витрати на створення нових потужностей з

виробництва машин, фінансування житлового, промислового або сільськогосподарського будівництва, а також запасів.

Отже, відповідно до різних авторів, інвестиції можуть мати різні тлумачення, але вони загалом охоплюють вкладення капіталу з метою розширення виробництва та здійснення певних операцій у господарському секторі.

Відомий англійський економіст Джон Мейнард Кейнс[57], який є засновником кейнсіанського напрямку в економічній теорії, надав визначення терміну "інвестиції". Згідно з Кейнсом, "інвестиції" означають "поточний приріст цінності капітального майна внаслідок виробничої діяльності даного періоду" та "частину прибутку за певний період, що не була використана для споживання". Він вважав, що на макрорівні інвестиції є своєрідним мультиплікатором, який стимулює швидкі темпи зростання попиту й доходу.

Ще одним представником некейнсіанського напрямку, Едвін Хансен, розробив інвестиційну модель, яка встановлює зв'язок між приростом інвестицій та приростом доходів. За думкою Хансена, до першого виду належать інвестиції, що формуються в результаті розширеного споживання та зростання національного доходу, а до другого — капіталовкладення, пов'язані лише з факторами виробництва, величина яких не залежить від коливань національного доходу.

На макрорівні інвестиції проявляються як фінансові інструменти для створення нового капіталу, доходу, забезпечення прибутку інвесторам та зміцнення економіки країни. Важливо зауважити, що інвестиції, вкладені в реальний сектор національної економіки, не тільки приносять прибуток, але й сприяють розвитку відповідних галузей виробництва.[17]

Отже, можна припустити, що інвестування іноземного капіталу в національну економіку призводить до значного економічного зростання, що, в свою чергу, сприяє розвитку країни в різних сферах, таких як соціальна, гуманітарна тощо. Науковці та економісти мають різні трактування сутності інвестицій, що свідчить про відсутність однозначного визначення та різні наукові підходи до проведення досліджень. Проте, більшість з них погоджується з твердженням, що інвестиції в широкому розумінні полягають у використанні матеріальних та нематеріальних активів для збільшення прибутку у майбутніх періодах.

1.2. Специфіка інвестиційної діяльності та фактори, що її формують

Відповідно до Закону України "Про інвестиційну діяльність", інвестиції визначаються як всі види майнових та інтелектуальних цінностей, що вкладаються в об'єкти підприємницької та інших видів діяльності, що приносять прибуток (дохід) або досягають соціального ефекту. Інвестиції можуть включати такі цінності:[17]

- Кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери, рухоме і нерухоме майно.
- Майнові права, пов'язані з авторським правом, досвідом та іншими видами інтелектуальних цінностей.
- Сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, оформлених у вигляді технічної документації, навичок і виробничого досвіду, необхідного для організації певного виду виробництва, але незапатентованого ("ноу-хау").

- Права користування землею, водою, ресурсами, будівлями, спорудами, устаткуванням, а також інші майнові права.
- Інші цінності.

Інвестиційна діяльність включає всі практичні дії громадян, юридичних осіб і держави, спрямовані на реалізацію інвестицій. Вона може здійснюватися у різних формах, включаючи:

- Інвестування, що здійснюють громадяни, недержавні підприємства, господарчі асоціації, об'єднання і товариства, а також суспільні й релігійні організації, інші юридичні особи, засновані на колективній власності.
- Державне інвестування.
- Іноземне інвестування.
- Спільне інвестування засобів і цінностей громадянами і юридичними особами України та іноземних держав.

Об'єктом інвестиційної діяльності може бути будь-яке майно, включаючи основні засоби і оборотні кошти у всіх сферах господарства, цінні папери, цільові грошові внески, науково-технічна продукція, інтелектуальні цінності, інші об'єкти власності, а також майнові права.

Суб'єктами інвестиційної діяльності є громадяни, юридичні особи України та іноземних держав, а також держави через їх уряди. Інвестори відповідають за рішення про вкладення власних, позикових і залучених майнових та інтелектуальних цінностей в об'єкти інвестування. Вони можуть виступати як вкладники, кредитори, покупці, а також виконувати функції будь-якого учасника інвестиційної діяльності.

Права всіх інвесторів, незалежно від форми власності, рівні, і вони мають право розміщувати свої інвестиції у будь-які об'єкти, що охороняється законом.

Учасники інвестиційної діяльності складаються з громадян і юридичних осіб України та інших держав. Вони забезпечують реалізацію інвестицій як виконавці замовлень або на підставі доручення інвестора. Інвестор визначає мету, напрями й обсяги інвестицій і може залучати будь-яких учасників інвестиційної діяльності на договірній основі, включаючи організацію конкурсів і торгів. Держава та посадові особи не мають права втручатися в договірні відносини учасників інвестиційної діяльності понад свою компетенцію.

Інвестиційний цикл представляє собою комплекс заходів від моменту ухвалення рішення про інвестування до завершальної стадії інвестиційного проекту. Це включає науково-дослідні та дослідно-конструкторські роботи, прийняття інвестиційних рішень, планування і проектування, підготовку до будівництва, будівництво, а також досягнення показників рентабельності вкладень. Кілька повторюваних інвестиційних циклів утворюють інвестиційний процес.

Інвестиційний процес включає розроблення інвестиційної стратегії, аналіз фінансово-інвестиційного ринку, формування і керування інвестиційним портфелем, оцінювання ефективності інвестиційної діяльності.

Інвестиційна політика є частиною економічної політики держави, вона визначає обсяг, структуру і напрямок капіталовкладень, зростання основного капіталу (основних засобів) і їх відновлення на основі досягнень науки і техніки.

Інвестиційне середовище включає правові, економічні та інституціональні умови, що визначають правила функціонування різних типів цінних паперів на ринку, умови купівлі і продажу, тенденції динаміки цін, а також руху капіталів і нерухомості.

Останнім часом в Україні помітно зросла кількість активних учасників інвестиційного процесу. Приватизація вплинула на різноманітність та складність інвестиційного процесу, особливо відносно його розсіяності та появи різних фінансових посередників. Інвестиційний комплекс - це система підприємств і організацій, які забезпечують виробництво необхідних нерухомих основних засобів, необхідних для функціонування підприємств і організацій у всіх галузях економіки. Рівень та інтенсивність інвестицій впливають на такі фактори (рис 1.2)

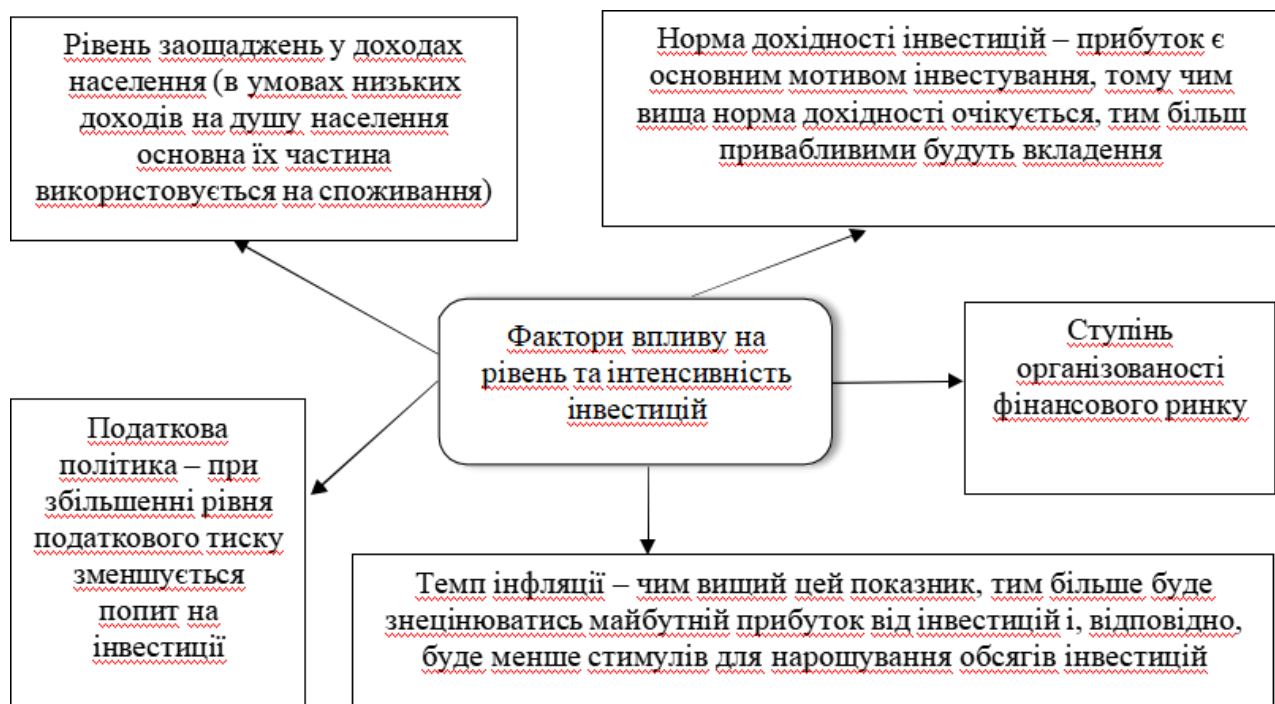

Рис. 1.2. Основні фактори, що впливають на рівень та інтенсивність інвестицій

Джерело: побудовано автором на основі [2-10].

В Україні в останній час помітно збільшилась кількість активних учасників інвестиційного процесу. Приватизація спричинила зміни в різноманітності та складності інвестиційного процесу, зокрема через появу різних фінансових посередників та розсіювання інвестицій. Інвестиційний комплекс включає систему підприємств і організацій, які створюють необхідні нерухомі основні засоби для всіх галузей господарства.

Рівень та інтенсивність інвестицій залежать від таких факторів:

1. Рівень заощаджень у доходах населення: коли доходи населення низькі, основна їх частина витрачається на споживання, що впливає на рівень доступних коштів для інвестування.
2. Норма дохідності інвестицій: очікуваний прибуток є головним мотивом інвестування, тому чим вища норма дохідності, тим привабливішими є інвестиції.
3. Податкова політика: збільшення податкового тиску знижує попит на інвестиції.
4. Ступінь організованості фінансового ринку.

5. Темп інфляції: вища інфляція знецінює майбутній прибуток від інвестицій і зменшує стимули для збільшення обсягів інвестицій.

Інвестиційна діяльність включає такі види:

- Інвестування громадян і юридичних осіб за рахунок власних та позичкових коштів.
- Спільне інвестування (ІСІ).
- Державне інвестування за рахунок коштів державного бюджету.
- Інвестування органами місцевого самоврядування за рахунок бюджетних коштів.
- Іноземне інвестування з боку іноземних громадян, юридичних осіб та держав.

Фактори, що впливають на інвестиційну діяльність, включають політичні, географічні, історичні, культурні, правові, соціально-економічні, організаційні, фінансові, динаміку макроекономічних показників, наявність природних ресурсів, демографічну ситуацію, рівень розвитку законодавчої бази, валютну та фіскальну політику, прозорість та стабільність економічної системи. Ці фактори враховуються іноземними та внутрішніми інвесторами при прийнятті рішення про інвестування.[13].

На сьогодні, інвестиційна привабливість держави може бути визначена широким спектром факторів, як об'єктивних, так і суб'єктивних. У загальному контексті система визначальних чинників містить наступне:

Інституціональні фактори:

- Внутрішня і зовнішня політична стабільність держави.
- Нормативно-законодавча база країни та загальнодержавна політика, спрямована на залучення інвестицій.
- Прозорість та об'єктивність судової системи.
- Стабільність господарського, фінансового і податкового права.
- Національний менталітет та ступінь втручання держави в економіку.
- Гарантія прав і свобод особи.
- Захищеність прав інтелектуальної власності.

Економічні фактори:

- Загальний стан національної економіки.
- Рівень відкритості економічної системи.
- Стабільність національної валюти та розумна фіскальна політика.
- Динаміка росту ВВП.
- Стан банківської сфери та інвестиційна інфраструктура.
- Податки і митні тарифи.
- Вартість та доступність робочих ресурсів.
- Рівень конкурентоздатності на світових та внутрішніх ринках.
- Стан державного боргу та імпортно-експортна активність.
- Членство у міжнародних організаціях та угодах.

Соціально-психологічні фактори:

- Кількість населення та стан ринку праці.
- Соціальний розвиток суспільства та умови життя населення.
- Відкритість населення до інших націй та віросповідань.
- Рівень освіченості та кваліфікації персоналу.
- Ступінь політичної активності населення.
- Криміногенна ситуація у державі.

Інфраструктурні фактори[41]:

- Переваги географічного положення.
- Якість та доступність системи логістики.
- Ринкові інститути та соціальна інфраструктура.
- Наявність медіа ресурсів та засобів зв'язку.
- Стан та забезпеченість основних засобів виробництва ресурсами.
- Рівень впровадження інноваційних технологій.
- Легкість підключення до джерел енергопостачання.

Ці фактори враховуються інвесторами при прийнятті рішення про інвестування, оскільки вони впливають на ризики та потенційний дохід від інвестиційного проекту.

Інвестиційна привабливість держави залежить від різних факторів, які можна класифікувати за різними категоріями. Особливу увагу при оцінці економічного потенціалу країни інвестори приділяють політично-правовим чинникам, які включають[15]:

1. Рівень корумпованості та бюрократизації органів влади.
2. Участь у міжнародних конфліктах, включаючи військову агресію проти інших сторін.
3. Стабільність політичної ситуації всередині держави.
4. Наявність законодавства, що відповідає потребам сучасності.
5. Страхування та гарантування вкладів інвесторів.
6. Зручність податкової системи та прийнятний рівень оподаткування.
7. Існування ефективного законодавства, що регулює зовнішні фінансово-економічні відносини.
8. Прозорість політико-адміністративної та судової системи.
9. Легкість відкриття та закриття підприємства.
10. Отримання ліцензій.

Ці чинники впливають на створення сприятливої інвестиційної політики в країні. Україна також спрямовує свою інвестиційну політику на досягнення пріоритетних цілей, які визначаються органами державної влади.

Будучи свідомими про ці фактори, країна може залучати більше іноземних інвестицій та створювати сприятливі умови для розвитку свого економічного потенціалу.

Інвестиційний ринок є економічною категорією, що відображає баланс між попитом і пропозицією на інвестиції. Це означає, що з одного боку, необхідні економічні заходи для збільшення попиту на інвестиції, а з іншого боку - антимонопольні заходи, які сприяють розвитку ринку послуг.

Деякі фактори, що сприяють розвитку ринкових механізмів правовідносин, включають:

1. Вільна конкуренція, яка створює умови для ефективного функціонування ринку.
2. Конституційний захист прав власності, що гарантує власникам безпеку і стимулює їх до інвестицій.
3. Наявність правової бази ринкової економіки та механізму соціальної рівності і захисту.
4. Скасування будь-яких державних обмежень, що стримують ринкову саморегуляцію.

Державне регулювання інвестиційної діяльності включає законодавчо закріплені норми і методи адміністративного або економічного регулювання, які застосовуються компетентними органами усіх рівнів державної влади з метою підвищення ефективності капіталовкладень, забезпечення надійних умов для вкладів у різні інвестиційні проекти, а також вирішення соціальних і економічних завдань розвитку країни на загальнодержавному та регіональному рівнях. Україна має більше ніж 100 законодавчих та нормативно-правових актів, що регулюють інвестиційну діяльність.

Наприклад, в Україні прийняті та діють закони, які створюють специфіку вітчизняної інвестиційної діяльності, такі як "Про державну підтримку інвестиційних проектів із значними інвестиціями в Україні", "Про зовнішньоекономічну діяльність", "Про режим іноземного інвестування", "Про інвестиційну діяльність", "Про транскордонне співробітництво", "Про індустриальні парки", "Про державно-приватне партнерство" та інші.

Згідно з цими законами, всі суб'єкти інвестиційної діяльності мають рівні права на здійснення інвестиційної діяльності у всіх її проявах, вільне розпорядження активами, визначення цілей, напрямків, обсягів і видів інвестицій, залучення інших учасників інвестиційного процесу та здійснення контролю за цільовим використанням фінансових ресурсів.

Для активізації інвестиційного процесу в країні, державні органи влади використовують адміністративні та економічні інструменти впливу. Адміністративні механізми регулювання передбачають безпосередній контроль держави над іншими суб'єктами інвестиційної діяльності шляхом встановлення регламентів, обмежень, заборон та дозволів.

Економічні методи включають різноманітні механізми та підходи, якими держава стимулює інвесторів здійснювати певні інвестиційні рішення в економіку країни. Наприклад, це можуть бути податкові фактори, такі як знижки та пільгові податкові ставки, встановлення ставок для рефінансування, тарифи та зниження ставок платежів за землю та інші природні ресурси. Для досягнення найкращого ефекту в сфері інвестування, держава комбінує обидва зазначені методи.

Успішна реалізація фінансової, фіскальної, кредитної, цінової та інвестиційної політик є також важливим фактором для активізації інвестиційної діяльності. Україна здійснює правове регулювання інвестиційних відносин на основі нормативно-правових актів, приділяючи пріоритетне значення міжнародному праву та ряду міжнародно-правових документів. До таких документів входять:[18]

1. Вашингтонська конвенція "Про порядок вирішення інвестиційних спорів між державами та іноземними особами" від 18 травня 1965 року.
2. Сеульська конвенція "Про заснування багатостороннього агентства по гарантіям інвестицій", схвалена 11 жовтня 1985 року.
3. Серія міжнародних договорів України з окремими країнами про заохочення та взаємний захист інвестицій.

Загалом, з 1995 року Україна ратифікувала більше 70 міжнародних угод з питань інвестицій.

Законодавча база державного регулювання іноземних інвестицій в Україні складається з кількох законів. Основні з них включають:

1. Закон "Про інвестиційну діяльність": Цей закон спрямований на забезпечення рівного захисту прав, інтересів і майна суб'єктів інвестиційної діяльності незалежно від форм власності. Його метою є також сприяння ефективному інвестуванню в економіку України, розвитку міжнародного економічного співробітництва та інтеграції.
2. Закон "Про захист іноземних інвестицій": Цей закон спрямований на захист інвестицій, прибутків, законних прав та інтересів іноземних інвесторів на території України.
3. Закон "Про режим іноземного інвестування": Цей закон регулює відносини, пов'язані з державними гарантіями захисту іноземних інвестицій, державною реєстрацією та контролем за здійсненням інвестицій, а також розглядом спорів.
4. Закон "Про зовнішньоекономічну діяльність": Цей закон визначає іноземне інвестування як одну з форм зовнішньоекономічної діяльності. Він встановлює особливості, принципи та форми здійснення такої діяльності.

Однак, особливе значення для здійснення іноземних інвестицій має Закон України "Про інвестиційну діяльність". Цей закон встановлює загально правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності на території України, зокрема для іноземних інвесторів. В ньому також визначено перелік видів майнових та інтелектуальних цінностей, що можуть розглядатись як інвестиції, зокрема:

- грошові кошти, цільові банківські вклади, паї, акції та інші цінні папери;
- рухоме і нерухоме майно, включаючи будинки, споруди, устаткування та інші матеріальні цінності;
- майнові права, що випливають з авторського права, досвіду та інші інтелектуальні цінності.

Поняття "ноу-хау" включає сукупність технічних, технологічних, комерційних та інших знань, не запатентованих, які представлені у вигляді технічної документації, навичок та виробничого досвіду, необхідних для організації різних видів виробництва. Крім того, до ноу-хау можуть відноситись права користування землею, водою, ресурсами, будинками, спорудами, обладнанням та інші майнові права.

Закон України "Про інвестиційну діяльність" визначає права та обов'язки суб'єктів інвестиційної діяльності, регулює державне регулювання цієї діяльності, надає гарантії прав суб'єктів інвестиційної діяльності та захист інвестицій.

Особливістю державного правового регулювання діяльності інвесторів в Україні є те, що крім вищезазначених законів, що спеціально регулюють інвестиційну сферу, застосовуються положення різних міжгалузевих законів та підзаконних нормативних актів. Крім того, законодавча база в сфері регулювання інвестиційної діяльності постійно змінюється, що впливає на приплив або відтік іноземних інвестицій та ефективність їх використання. Наприклад, такі зміни стосуються:

- процедури внесення іноземних інвестицій, яка може ставати складнішою або спрощуватися;
- дозвільної системи;

- надання або скасування податкових пільг для іноземних інвесторів;
- конкретизації інвестиційних напрямків та обмежень (заборони) щодо діяльності іноземних інвесторів у певних сферах економіки;
- гарантування стабільності законодавства щодо діяльності нерезидентів на тривалий період;
- підстави для скасування наданих гарантій та інші.

На території України застосовується національний правовий режим для іноземних інвесторів, що означає, що їх права та обов'язки рівнозначні з правами та обов'язками вітчизняних інвесторів. Це дозволяє вітчизняним та іноземним підприємцям виступати як рівноправні партнери на ринку. Проте, така рівність можлива лише за умови досягнення країною певного рівня розвитку продуктивних сил. На початкових етапах розвитку і для приваблення передових технологій та коштів для їх впровадження, іноземним інвестиціям можуть надаватись пільгові умови. Проте, допуск іноземних інвестицій до національної економіки може мати й негативні наслідки. В міжнародній практиці були випадки, коли транснаціональні корпорації, які мають значні економічні ресурси, впливали негативно на політичний або економічний розвиток країни, де здійснювали свої інвестиції. Тому у світі існують різні режими правового становища інвесторів:

1. Національний режим, коли іноземні інвестори мають ті ж права, що й вітчизняні.
2. Режим найбільшого сприяння, який передбачає надання додаткових прав, пільг та преференцій щодо митних стягнень, податків та гарантій іноземним інвесторам.
3. Обмежувальний режим, який обмежує або забороняє іноземні інвестиції.

Крім того, в міжнародній практиці використовується "справедливий" (недискримінаційний) режим, підтримуваний Міжнародним валютним фондом та Міжнародним банком реконструкції і розвитку.

Важливо зазначити, що іноземні інвестори практично не обмежені у формах та об'єктах інвестування. Вони можуть здійснювати інвестиції, у тому числі, через участь у підприємствах (включаючи їх створення), придбання акцій існуючих підприємств, створення філій або інших підрозділів, придбання нерухомості, цінних паперів, прав на землю та використання природних ресурсів на території України, а також через угоди про розподіл продукції та інші форми, не заборонені законодавством України.

Отже, для сприяння розвитку та залученню іноземних інвестицій в Україну, в грудні 2014 року Президентом України було створено Національну інвестиційну раду. Однак, ситуація з інвестиціями в українську економіку, як внутрішня, так і зовнішня, не є дуже позитивною. Інвестори не відчують достатньої впевненості в захищеності та прибутковості своїх інвестицій через втрату довіри до влади та складну ситуацію в країні.

З метою спрощення порядку залучення іноземних інвестицій та підтримки відновлення економіки, власником було підписано Закон "Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій". Цей закон скасовує обов'язкову державну реєстрацію іноземних інвестицій та спрощує їх залучення в Україну.

Зазначимо, що попередньо поняття "державної реєстрації іноземної інвестиції" було введено в Законі "Про режим іноземного інвестування" 2012 року. Обов'язковість такої реєстрації створювала перешкоди для іноземних інвесторів, оскільки суб'єкт господарювання повинен був документувати інвестиції та фіксувати їх у статутних документах, після чого дані вносилися до Єдиного державного реєстру юридичних осіб і фізичних осіб – підприємців.

Хоча існує система законодавства, що регулює інвестиційну діяльність, необхідно негайно вдосконалювати нормативно-правову базу, що стосується інвестиційної діяльності в Україні.

1.3. Іноземні інвестиції та їх місце в економіці країни

Глобалізація ринкового середовища призвела до зростання міжнародного руху капіталу, що стало важливим фактором соціально-економічного розвитку і зростання країн. Іноземні інвестиції стали ключовим засобом інтеграції національної економіки у світове господарство шляхом перенесення виробничих потужностей, передавання капіталу, технологій, управлінського досвіду та інновацій у приймаючу країну.[22]

Прихід іноземних компаній на національний ринок призвів до заміщення або витіснення менш ефективних національних компаній, що сприяло перерозподілу внутрішніх ресурсів між більш прибутковими компаніями і сприяло зростанню середнього рівня продуктивності праці і доходів на душу населення в приймаючій країні. Однак іноземні інвестори не отримують таких же економічних вигод від зростання продуктивності праці, як місцеві резиденти приймаючої країни, які мають вищий середній рівень доходів завдяки прямим іноземним інвестиціям.[23]

Це явище пояснюється двома основними причинами:

1. Іноземні компанії зазвичай мають вищий рівень капіталовкладень на одиницю праці, що сприяє зростанню продуктивності праці.
2. Більші розміри іноземних компаній (у порівнянні з національними) сприяють зростанню продуктивності праці завдяки ефекту масштабу. Крім того, іноземні компанії мають вищу середню заробітну плату, оскільки частина зростання середньої продуктивності пов'язана з місцевими факторами виробництва. Важливо також зазначити, що іноземні інвестиції збільшують конкуренцію на місцевих ринках за рахунок іноземних компаній.

Таким чином, діяльність іноземних фірм сприяє швидкому поширенню нових технологій та передових практик управління місцевими компаніями шляхом вертикальної інтеграції та демонстраційного ефекту.[23] При цьому створення успішних підприємств за допомогою іноземних інвестицій може сприяти розширенню ринків товарів, послуг, робочої сили і сприяти відродженню економіки приймаючої країни. Крім того, шляхом придбання акцій і підприємств іноземні інвестори можуть забезпечити початковий капітал виробництва з невикористовуваними потужностями. Створення нових робочих місць, в свою чергу, зменшує рівень безробіття в приймаючій країні.

Сьогодні, яскравим прикладом успішної ролі іноземних інвестицій в економіках приймаючих країн є нові пост-індустріальні економіки Східної Азії і Латинської Америки. У чотирьох країнах-членах Асоціації держав Південно-Східної Азії

(АСЕАН) - Малайзії, Філіппінах, Індонезії і Таїланді - приплив іноземних інвестицій у деякі галузі промисловості, такі як електроніка й автомобілебудування, сприяв перетворенню структури національних економік та їх спеціалізації від експортерів сільськогосподарської продукції і мінеральної сировини до великих виробників і експортерів переважно готової промислової продукції.[24]

Іноземні інвестиції безпосередньо впливають на формування інвестиційних фондів приймаючої країни. Вони можуть стати додатковим джерелом поповнення національного капіталу, що допомагає розширити ресурсну базу приймаючої країни. Транснаціональні корпорації (ТНК) надають приймаючій країні свої міжнародні канали закупівель, виробництва і збуту, що створює умови для доступу до світового ринку національних фірм та розширення або, навпаки, зменшення їх зв'язків із місцевими постачальниками. Відмінності від місцевих підприємств, ТНК більше зацікавлені у тому, щоб залишити отримані прибутки для реінвестування в приймаючій країні, що сприяє більш високому рівню формування капітальних фондів у національній економіці.

Також важливим є ефект впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток, який залежить від рівня кваліфікації робочої сили в приймаючій країні. Існує тісний зв'язок між іноземними інвестиціями і рівнем освіти зайнятих осіб. Наприклад, корпорація Samsung інвестувала значні кошти в створення нового виробництва мобільних телефонів та електронних компонентів, що призвело до отримання значного прибутку та створення понад 20 000 нових робочих місць. Крім того, такі інвестиції сприяли передачі нових знань та технологій приймаючій країні.[24]

Під час вивчення впливу іноземних інвестицій на економічний розвиток приймаючої країни виявляються наступні особливості (див. рис. 1.3).[23]

Рис. 1.3. Особливості іноземних інвестицій на економічний розвиток приймаючої країни.

Джерело: розроблено автором [5-27].

Сьогодні існує кілька прикладів успішних інвестицій, які не є плагіатом та показують переваги прямих іноземних інвестицій.

Один з таких прикладів - відновлення економіки Федеративної Республіки Німеччина після Другої світової війни за допомогою "Плану Маршалла". Цей план надавав значну фінансову допомогу Німеччині, сприяючи її відновленню та розвитку. Він допоміг покращити виробничі потужності країни, залучив нові технології та методи управління, сприяв розширенню наукових досліджень і створенню робочих місць.

Також варто згадати про технологічний прорив, здійснений Тайванем та Південною Кореєю. Ці країни зуміли привернути значні прямі іноземні інвестиції, що сприяло розвитку їхніх виробничих секторів та створенню власних технологій. Цей успіх допоміг підвищити їхню конкурентоспроможність на світовому ринку та покращити рівень життя їхніх громадян.

Країни Центральної та Східної Європи також досягли певного поживлення економічного зростання завдяки прямим іноземним інвестиціям. Ці інвестиції сприяли більш ефективній приватизації, реструктуризації економіки та збільшенню робочих місць. Вони також забезпечили зростання бюджетних надходжень через податки на діяльність міжнародних підприємств.

Прямі іноземні інвестиції мають кілька переваг у порівнянні з іншими формами економічного співробітництва. Деякі з цих переваг включають[26]:

- Не становлять тягар зовнішнього боргу, а навпаки, сприяють його погашенню.
- Збільшують виробничі потужності країни.
- Передають нові технології та методи управління, сприяють розвитку національних наукових досліджень.
- Сприяють приватизації та реструктуризації економіки, створюють робочі місця та підвищують доходи працівників.
- Збільшують бюджетні надходження через податки на діяльність міжнародних підприємств.
- Стимулюють конкуренцію, знижують ціни та підвищують якість продукції.
- Забезпечують ефективну інтеграцію національної економіки у світове господарство.

Варто зазначити, що прямі іноземні інвестиції також можуть мати певні загрози та негативні наслідки. До них можна віднести забруднення навколишнього середовища, зниження конкурентоспроможності місцевих підприємств, залежність від іноземного капіталу, нерівномірний розподіл прибутків та інші. Важливо управляти цими ризиками і створювати ефективні механізми контролю, щоб забезпечити стає та рівномірне економічне зростання.[24]

Економічна політика приймаючої держави щодо іноземних інвестицій включає регулювання процесів їх залучення та використання. Якщо ці процеси не регулюються ефективно, позитивний вплив від іноземних інвестицій може бути незначним або навіть нівелюватися. Роль прямих іноземних інвестицій полягає в наступному:

1. Додаткове джерело фінансування: Іноземні інвестиції можуть бути використані для розширення і оновлення основного капіталу, реалізації інвестиційних програм та проектів, що сприяють підйому і активізації економіки. Вони також допомагають наситити внутрішній ринок конкурентоспроможними послугами та товарами.

2. Передові технології та ноу-хау: Іноземні інвестиції дозволяють впроваджувати передові технології, сучасні методи маркетингу та управління. Вони сприяють підвищенню кваліфікації персоналу, що ефективно використовує нові технології. Також іноземні інвестиції сприяють укладенню міжнародних контрактів та використанню ринкових механізмів.
3. Освоєння досвіду: Іноземні інвестиції дозволяють закріпити і освоїти досвід функціонування підприємств, що працюють в умовах ринкової економіки. Вони також надають іноземним інвесторам більше впевненості в поверненні їх інвестицій з хорошим прибутком. Це сприяє формуванню сприятливого інвестиційного клімату в національній економіці для вітчизняних та іноземних інвесторів.
4. Інтеграція економіки: Іноземні інвестиції сприяють швидкому процесу інтеграції національної економіки у світове господарство. Вони покращують ефективність процесів інтеграції та використання переваг міжнародної кооперації праці та поділу.
5. Зменшення зовнішнього боргу: Прямі іноземні інвестиції не створюють додаткового тягара на зовнішній борг, як це може бути в разі позик або кредитів. Вони також сприяють отриманню нових надходжень для погашення зовнішнього боргу.

Важливою складовою ефективної економічної політики щодо іноземних інвестицій є належне регулювання процесів залучення та використання цих інвестицій. Таке регулювання сприяє максимізації позитивного впливу іноземних інвестицій на економіку приймаючої держави.

Так, приплив прямих іноземних інвестицій в економіку країни дійсно залежить від її економічного стану і прогнозів стабільності на середньострокову перспективу. Іноземні інвестиції часто спрямовуються на розвиток виробництва. Очікуваний дохід від таких інвестицій зазвичай з'являється не раніше, ніж через кілька років, а для деяких проектів повернення і прибутковість можуть бути досягнуті через 5-8 років. Особливо це стосується великих інфраструктурних проектів або соціально-гуманітарних, таких як будівництво сміттєпереробних заводів, сховищ радіоактивних і токсичних речовин, мостів і переправ тощо.[27]

Висновки до розділу 1

Інвестиції охоплюють усі майнові та інтелектуальні цінності, які вкладаються в підприємницьку та інші види діяльності, з метою отримання прибутку або досягнення соціального ефекту. Економічна сутність іноземних інвестицій полягає у вкладенні капіталу за кордоном з метою отримання прибутку, доходу або досягнення інших ефектів, таких як соціальний або інноваційний.

Існує різноманіття видів іноземних інвестицій, і описані класифікації та ознаки допомагають зрозуміти сутність та призначення цих інвестицій, але не охоплюють всю розмаїтість. Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку країни, оскільки вони представляють додаткове джерело фінансування, що дозволяє впроваджувати передові технології та сприяє інтеграції економіки у світове господарство.

Правове регулювання інвестиційної діяльності в Україні базується на міжнародному праві, міжнародних документах та національному законодавстві, що

складається з більш як 100 нормативно-правових актів. Закон України "Про інвестиційну діяльність" має особливе значення для залучення іноземних інвестицій та встановлює загальні правові, економічні та соціальні умови інвестиційної діяльності в країні.

Успішність іноземних інвестицій в економіках приймаючих країн залежить від різних факторів, таких як наявність матеріально-технічної бази, виробничих потужностей, кваліфікованих кадрів, розвинених зв'язків та макроекономічна ситуація в країні. Різні фактори, такі як політичні, географічні, історичні, культурні, правові, соціально-економічні, організаційні, фінансові, впливають на ефективність інвестиційної діяльності та можливість успішного ведення бізнесу в певному регіоні чи країні.

Зростання глобалізації ринкового середовища призводить до активізації міжнародного руху капіталу, і іноземні інвестиції стають одним з основних засобів інтеграції національних економік у світове господарство. Прикладом успішного використання іноземних інвестицій є нові пост-індустріальні економіки Східної Азії і Латинської Америки, де приплив іноземних інвестицій сприяв перетворенню структури національних економік та їх спеціалізації від експортерів сільськогосподарської продукції та мінеральної сировини до виробників промислової продукції з високою доданою вартістю.

РОЗДІЛ 2

СТАН ЗАЛУЧЕННЯ ІНОЗЕМНИХ ІНВЕСТИЦІЙ В ЕКОНОМІКУ УКРАЇНИ

2.1. Аналіз залучення іноземних інвестицій у економіку України

З початку 2000-х років Україна стала привабливою для іноземних інвестицій після запровадження процесу приватизації великих державних підприємств та залучення інвестицій у сектори енергетики і телекомунікацій. У період з 2000 по 2008 рік, коли відбувалося потужне економічне зростання, надходження іноземних інвестицій до України збільшувалися на рекордні темпи, середньорічно на 43,8%, і в 2008 році досягли максимального рівня в 10,9 млрд. доларів США.

Проте світова фінансова криза 2009 року призвела до зменшення надходжень іноземних інвестицій в Україну вдвічі, до рівня 4,8 млрд. доларів США. Відновлення активного інвестування в 2010-2012 роках було недовготривалим, прямі іноземні інвестиції зменшились, головним чином через політичну нестабільність та тривалу економічну кризу, і в 2014 році склали 2,5 млрд. доларів США. Це зменшення було обумовлене переважно виведенням капіталу російськими та кіпрськими інвесторами. Хоча в 2015 році надходження іноземних інвестицій в Україну зросли до 3,8 млрд. доларів США, це все ще нижче рівня 2012 року.[28]

Станом на 31 грудня 2020 року обсяг іноземних інвестицій з країн ЄС становив 76,2% або 33 млрд. доларів США від загального обсягу іноземних інвестицій українською із країн світу на рівні 49,6 млрд. доларів США. Три країни виявилися лідерами за обсягами інвестицій, які становили майже 50% від загального обсягу іноземних інвестицій в Україну: Кіпр (11,1 млрд. доларів США), Німеччина (5,8 млрд. доларів США) та Нідерланди (5,4 млрд. доларів США). Серед інших важливих інвесторів слід відзначити Російську Федерацію, Австрію, Великобританію, Британські Віргінські Острови, Францію, Швейцарію та Італію.

Велике домінування Кіпру серед основних інвесторів (24,8% від усіх накопичених інвестицій станом на 1 липня 2020 року) пояснюється, головним чином, тим, що деякі українські інвестори вкладають свої інвестиції через кіпрські банки з метою реінвестування їх в Україну через компанії спеціального призначення (SPE), що

створює "кругообіг" інвестицій [30]. Аналогічна ситуація спостерігається із інвестиціями, які надходять з Британських Віргінських Островів та Люксембургу. Через важливість цього явища та домінуючу роль Кіпру у загальному обсязі іноземних інвестицій, частка ЄС, ймовірно, переоцінена. З іншого боку, частка російських інвестицій, ймовірно, занижена, оскільки часто вони здійснюються через SPE, зареєстровані в іноземних країнах, включаючи Кіпр та Люксембург. Нідерланди, завдяки сприятливим податковим умовам, також виступають як офшор та є одним із найбільших джерел інвестицій у світі лише формально. Наприклад, значна частина інвестицій в телекомунікаційний сектор України пов'язана з тим, що компанія "Київстар" належить фірмі "VimpelCom", зареєстрованій в Нідерландах. Найбільшим власником "VimpelCom" (через посередників) є російська фірма "Альфа-Груп". Крім того, в лютому 2016 року дочірня компанія Рената Ахметова DTEK Oil&Gas B.V., зареєстрована в Нідерландах, збільшила свою частку в капіталі "Нафтогазвидобування" до 55%. Фактично, реальний обсяг інвестицій з Нідерландів є незначним, а головним інвестором є компанія Unilever.

Це загальне уявлення про іноземні інвестиції в Україну та внесок різних країн у цей процес. Зазначені дані мають посилання на джерела, що надають додаткову інформацію для дослідження.

У галузевій структурі іноземних інвестицій в Україну найбільша частка припадає на фінансовий сектор (фінансова і страхова діяльність), який складає 27,3% загального обсягу іноземних інвестицій. На другому місці знаходиться виробничий сектор (26,1%), зокрема виробництво металів, продуктів харчування та напоїв. Майже половина іноземних інвестицій у виробничий сектор (47%) спрямовується на металургію, чиї кінцеві продукти експортуються на світові ринки як сировинні товари.

У сільськогосподарському секторі частка іноземних інвестицій є обмеженою (1,2%) і становить трохи більше 500 млн доларів США. Найбільші обсяги іноземних інвестицій здійснюються в фінансовому секторі, гірничодобувному та металургійному секторах, телекомунікаціях, будівельних матеріалах та харчовій промисловості.

Однак іноземні інвестиції в Україну, особливо у сектори нетрадиційного

експорту, є складним завданням. Наприклад, частка іноземних інвестицій у торгівлю оптовою та роздрібною, готельно-ресторанною галузями становить лише 14,2%, хоча ці сектори забезпечують 38,8% робочих місць. З іншого боку, фінансовий сектор привертає 27,3% іноземних інвестицій, хоча кількість працюючих у цьому секторі становить лише 1,5% від загальної кількості працюючих. Це може вказувати на потенційну привабливість України для іноземних інвестицій у трудомісткі сектори з огляду на конкурентні витрати на оплату праці та інші фактори.[31]

Після економічного спаду, який супроводжувався політичною нестабільністю та кризою на сході країни, надходження іноземних інвестицій в Україну значно зменшилися. У 2014 році обсяг іноземних інвестицій склав лише 410 млн доларів США, що було історичним мінімумом за останні п'ятнадцять років. Відновлення активного інвестування спостерігалось у 2015 році, коли чистий обсяг інвестиційних надходжень склав 3 млрд доларів США, переважно завдяки рекапіталізації банків, які належать іноземним інвесторам, та приватизації мережі мобільного зв'язку стандарту 3G через продаж ліцензій.

Загалом, іноземні інвестиції в Україну є важким завданням, існує потенціал для залучення більше інвестицій у трудомісткі сектори, а також в нетрадиційні сфери експорту.

Згідно з останнім звітом ОЕСР в 2021, Україна має складності залучити іноземні інвестиції, особливо у сектори нетрадиційного експорту, що перешкоджає її економічній інтеграції в глобальні ланцюги постачання, де важливу роль відіграють транснаціональні компанії. ОЕСР вказує на те, що більшість іноземних інвестицій у виробництво концентрується у металургійному секторі, а кінцевий продукт цієї галузі продається як сировина на світових ринках. Технологічна складова українського експорту загалом є незначною, а лише 5% експорту відноситься до середньо- або високотехнологічних товарів, у порівнянні з іншими розвиваючимися країнами, де такі товари складають близько 37% експорту.

Економічна та політична нестабільність в країні, недосконале інвестиційне законодавство, високе податкове навантаження, бюрократія та корупція, а також відсутність ефективної системи страхування іноземних інвестицій залишаються головними перешкодами для залучення іноземного капіталу.

За останні роки спостерігається спад іноземних інвестицій, починаючи з 2014 року, через невпевненість в економіці та політичну ситуацію в країні. Однак з 2015 року помітне відновлення та збільшення надходження іноземних інвестицій до 49,6 млрд доларів США.

Основними країнами-інвесторами, які складають 92% загального обсягу прямих іноземних інвестицій в 2020 році, є Кіпр (33% або 97,575 млрд доларів США), Нідерланди (22% або 65,374 млрд доларів США), Німеччина (10% або 29,241 млрд доларів США), Російська Федерація (8% або 24,009 млрд доларів США), Велика Британія (6% або 18,378 млрд доларів США), Австрія (5% або 15,056 млрд доларів США), Віргінські Острови (Британія) (14% або 13,717 млрд доларів США) та Франція (4% або 12,557 млрд доларів США). Також інвестиції надходять з інших країн, їх обсяг становить 8% або 23,159 млрд доларів США (рис 2.1).[33]

Рис. 2.1. Структура іноземних інвестицій в економіці України

Джерело: взято з інтернету [26]

Детальне дослідження та аналіз регіональної структури та динаміки змін іноземних інвестицій по регіонах України показують, що за період з 2010 по 2020 роки найбільші обсяги іноземних інвестицій були залучені до Дніпропетровської, Запорізької, Київської, Львівської, Одеської та Полтавської областей. Місто Київ виділяється як беззаперечний лідер, з найбільшим обсягом приваблених іноземних інвестицій у 2020 році, що становить 23,103.40 млн доларів США. Цей факт свідчить

про те, що іноземний капітал віддає перевагу всеукраїнським компаніям, які реєструються в Києві, а їх виробничі потужності розміщені за межами столиці.

Проте наразі надходження іноземних інвестицій в Україну ускладнені двома факторами. По-перше, це світова економічна криза, де попит на фінансування перевищує пропозицію. По-друге, несприятливий інвестиційний клімат в цілому в країні. Основні причини зменшення надходження іноземних інвестицій в Україну включають:

1. Неефективність законодавства, що стосується захисту прав інвесторів та акціонерів.
2. Високий рівень податкового навантаження, зокрема підвищення ставок деяких податків та зборів, а також перегляд податкових пільг, що обмежують формування інвестиційних ресурсів.
3. Неефективність внутрішнього ринку, характеризуючися монополізацією важливих секторів.
4. Складна економічна ситуація внаслідок окупації Криму та бойових дій на сході України.
5. Високі політичні та комерційні ризики в Україні та відсутність системи страхування та гарантування іноземних інвестицій.

Загалом інвестиційне середовище на макрорівні у різних регіонах України характеризується подібними негативними умовами, включаючи:

1. Нестабільність законодавства, що регулює діяльність підприємств з іноземними інвестиціями.
2. Відсутність досвіду роботи органів державної влади в умовах ринкової конкуренції, що проявляється у недалекоглядній та неефективній політиці державного регулювання інвестиційної діяльності, а також ускладненій процедурі приватизації.
3. Застарілість та недосконалість механізму залучення закордонних інвесторів до процесу приватизації та застарілість системи земельного законодавства.
4. Відсутність ефективної системи оподаткування та неадекватна амортизаційна політика.
5. Нераціональна діяльність банківської системи, яка не активно фінансує пріоритетні галузі з швидкою окупністю.
6. Відсутність державного інституту інвестиційної діяльності, який би забезпечував комплексний аналіз пріоритетних інвестиційних напрямків, контроль за наданням пільг інвесторам та обґрунтуванням техніко-економічних аспектів інвестицій.
7. Високий рівень корупції, що супроводжує процес приватизації та інші інвестиційні активності.
8. Нерозвинена ринкова й технічна інфраструктура, у тому числі застаріла система бухгалтерського обліку.
9. Низький рівень реальної заробітної плати, що ускладнює відтворення робочої сили на належному рівні.

Необхідно враховувати ці проблеми та вживати заходів для їх подолання, таких як поліпшення законодавства, реформування оподаткування, створення сприятливих

умов для банківської системи, боротьба з корупцією та розвиток інфраструктури. Такі заходи сприятимуть привабливості України для іноземних інвесторів та залученню більшої кількості інвестицій до регіонів країни.

Деструктивні процеси суттєво підірвали вітчизняну економічну систему та зробили її вразливою до зовнішніх ризиків. Це призвело до деформації галузевої структури промисловості, особливо в переробній сфері, яка втратила свою функціональність у створенні високоякісної сировинної бази для розвинених країн. Додатково, багато негативних явищ ускладнювали ситуацію:

1. Високий рівень тіньової економіки, яка стала поширеною явищем в країні.
2. Стрімке падіння купівельної спроможності громадян та рівня життя, що призвело до зниження реальних доходів населення.
3. Дефіцит публічних фінансів, що змушував уряд залежати від кредитів Міжнародного валютного фонду та інших міжнародних фінансових установ.
4. Відтік кваліфікованих кадрів за кордон, що призводив до втрати людського потенціалу та знань.
5. Негативний зовнішньоторговельний баланс, коли вартість імпорту перевищувала вартість експорту.

Починаючи з 2012 року, Україна стикалась з відтоком інвестиційного капіталу. Більшість європейських банків, таких як Кредит Європа Банк, Volksbank, SEB Group, Банк Форум / Commerzbank, Societe Generale та Ерсте Банк, вийшли з вітчизняного ринку. Ця тенденція продовжилась і в 2013 році з вихідними Swedbank, Кредитпромбанк та Астра Банк.

Також варто зазначити вихід провідних промислових виробників з українського ринку, таких як Хонда, Бід, Шел, Шеврон та інших. Більшість галузей промисловості зазнали значних збитків через знос основних засобів, який склав близько 72,3% відповідно до усіх видів економічної діяльності.

За період з 2014 по 2020 роки спостерігався певний позитивний розвиток іноземних інвестицій. У 2015 році обсяг іноземних інвестицій зріс на 24,4% або 53,7 млн доларів США, а в 2016 році було освоєно 326,2 млн доларів США, що становить 19,4% більше, ніж попередній період. Проте, знецінення національної валюти у період 2014-2015 років мало негативний вплив на матеріальні ресурси.

Необхідно вжити заходів для вирішення цих проблем, таких як залучення іноземних інвестицій, створення сприятливого інвестиційного клімату, поліпшення бізнес-середовища та боротьба з корупцією. Тільки шляхом подолання цих проблем Україна зможе покращити свою економічну ситуацію та залучити інвестиції для розвитку країни.

Основним джерелом фінансування капітальних інвестицій, як і раніше, залишались власні кошти підприємств та організацій, які забезпечили 69,4% усіх інвестицій. Проте, в 2017 році сальдо приросту закордонних інвестицій зменшилося майже на третину (-32,9%). Експерти та аналітики називають такі причини цього явища: недостатнє довіра щодо політичної стабілізації в країні, неефективність економічних та соціальних реформ, а також проблема корупції.

Найбільш значні обсяги закордонних інвестицій спрямовувалися до установ та організацій, що займаються фінансовою та страховою діяльністю (26,1%), а також до підприємств промисловості (27,3%). У 2017 році обсяг освоєння капітальних інвестицій підприємств в Україні склав 412,8 млрд грн, що на 22,1% більше порівняно з попереднім роком. В структурі вкладів відбулися незначні зміни: більше ресурсів було спрямовано на відновлення інфраструктури, але менше коштів було залучено в сектор соціального страхування.

За даними Державної служби статистики, в 2018 році приплив інвестицій в Україну склав 4,4 млрд доларів США, а в 2019 році цей обсяг збільшився до 5,8 млрд доларів США. Однак, у 2020 році через пандемію COVID-19 обсяг залучення закордонних інвестицій зменшився до 0,27 млрд доларів США.

У загальному обсязі вкладень в 2019 році було реалізовано капітальних інвестиційна суму 584,4 млрд грн. Проте варто зазначити, що починаючи з 2014 року при розрахунку показників залучення та освоєння інвестицій не враховуються тимчасово окупований Крим та частини Донецької і Луганської областей, тому реальна картина інвестиційної діяльності не повністю відображається.

Серед основних причин зменшення закордонних інвестицій в Україну, починаючи з 2014 року, науковці та експерти називають політичну та економічну нестабільність, збройний конфлікт на сході країни, тимчасову окупацію частини території, невизначеність соціально-економічної політики, високі ризики інвестування через втрату позицій в міжнародних рейтингах та інші фактори.

Значний приріст інвестицій відбувся в регіонах у 2020 році, зокрема найбільше збільшення зафіксовано в Волинській (74,2%), Херсонській (66,1%), Миколаївській (40,1%), Полтавській (39,7%) та Київській (33,4%) областях. У той же час інвестиції зменшилися у Хмельницькій (5,8%), Рівненській (5,4%), Одеській (1,7%) і Чернігівській (1,6%) областях.

У галузевому розрізі структура інвестицій у 2020 році виглядала наступним чином: промисловість - 40,3%, будівництво - 10,8%, сільське, лісове та рибне господарство - 10,1%, інформація та телекомунікації - 3,7%, оптова та роздрібна торгівля, ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів - 7,9%, транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність - 8,4%, державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування - 5,4%, операції з нерухомим майном - 4,9%.

Враховуючи всі ці фактори, можна сказати, що інвестиційна діяльність в Україні зазнала значних змін і має потенціал для подальшого розвитку, проте політична та економічна стабільність, боротьба з корупцією та ефективність реформ є важливими чинниками для повернення більшого обсягу інвестицій у країну.

2.2. Перспективні напрямки залучення інвестицій в економіку України для відновлення після воєнного стану

Небагато питань є важливішими для майбутнього економіки України, ніж відновлення торгівлі після її руйнування жорстоким вторгненням Росії. Безумовно, багато залежить від забезпечення безпеки кордонів України та налагодження

безперешкодного відновлення нормальних судноплавних шляхів до Азії, Європи та Африки. Але навіть після досягнення міцного миру відбудова країни є складним викликом, про що йдеться у нещодавно опублікованій книзі «Відновлення України: принципи та політика» (Городніченко та ін. 2022), у якій ми написали розділ про торгівлю та прямі іноземні інвестиції. З огляду на високоосвічену робочу силу, Україна може багато запропонувати світу, особливо з поверненням біженців від війни.

Хороша новина – те, що торгівля досягла високого рівня розвитку ще до повномасштабного вторгнення: Україна мала високий ступінь відкритості та була важливим експортером, зокрема агропродовольчої продукції. За останні роки Україна стала другим у світі експортером зерна після США та найбільшим постачальником соняшникової олії. Україна пропонує рослини без генетично модифікованих організмів (ГМО), зокрема кукурудзу та сою, які користуються великим попитом у ЄС. На рисунку 1 нижче показано шалений успіх сільськогосподарського експорту України до 2022 року, який випередив її колишній основний експорт – метали.

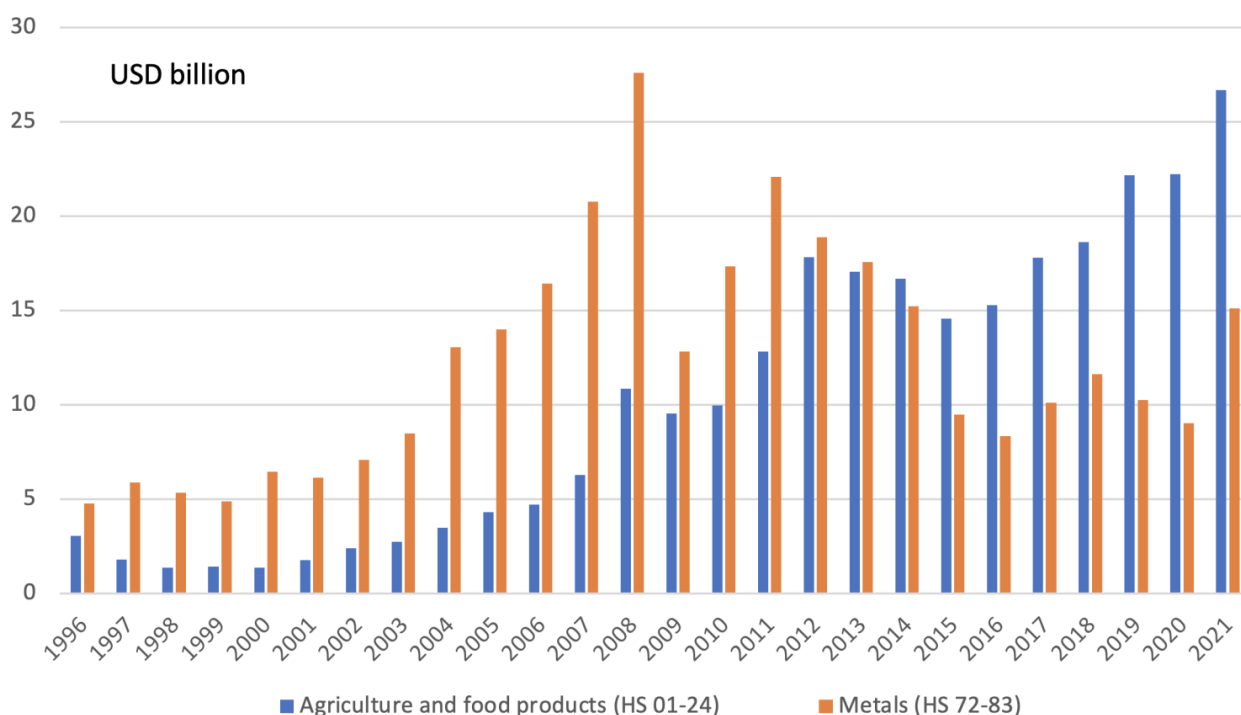

Рис. 2.2. Експорт агрохарчової продукції та металів з України, млрд дол.
Джерело: Movchan and Rogoff (2022)

У країні також швидко розвивається ІТ-сектор; Приголомшливий успіх України у стримуванні російських кібератак є свідченням того, що українські програмісти досягли світового рівня й стануть потужним активом у цивільній економіці. Експорт технологій продовжував зростати навіть у 2022 році, незважаючи на транспортні труднощі та блокаду, а також втрату деяких потужностей з виробництва електроенергії. Загалом, новонабутий статус України як країни-кандидата на вступ до ЄС відкриває широкі можливості для розширення торгівлі.

Незважаючи на те, що розвиток торгівлі до 2022 року був загалом успішним, існують значні можливості для покращення. Участь України в глобальних

ланцюжках доданої вартості залишається обмеженою. Україна є постачальником сировини (зерно, залізна руда) і проміжних товарів, таких як соняшникова олія наливом, чорні метали, комплекти дротів запалювання та інше, але її роль у кінцевому виробництві залишається скромною. Це ключова сфера для вдосконалення. У своїй роботі (Movchan and Rogoff 2022) ми детально обговорюємо значний прогрес, якого Україна досягла в укладенні угод про вільну торгівлю, а також угоди, які вона зараз обговорює; усі разом вони допоможуть створити основу для глибшої інтеграції в глобальні ланцюжки доданої вартості в деяких галузях. Звісно, й тут багато залежить від відновлення та покращення транспортного сполучення України. Повоєнна Україна також може налагодити потужний експорт продукції деяких нових галузей, таких як виробництво зброї (де Україна здобула величезну довіру) та лікування (де Україна розробила інноваційні підходи до надання допомоги жертвам опіків).

Проблема з прямими іноземними інвестиціями (ПІІ) набагато складніша, але її потрібно буде вирішити, щоб Україна могла реалізувати свій торговельний потенціал. Оскільки українська інфраструктура значно пошкоджена, а також російські безпілотники та ракети частково чи повністю зруйнували багато виробництв та металургійних заводів, відновлення вимагатиме значних капіталовкладень. В минулому показники України із залучення прямих іноземних інвестицій були слабкими, тому буде важливо зміцнити інституції та правоохоронну систему, щоб обмежити корупцію та інші проблеми, які перешкоджають надходженню ПІІ в Україну. Оптимістично, але цілком імовірно, Україна отримає велику користь від процесу інтеграції до ЄС, який окреслює напрямки реформ. Досвід інтеграції колишніх країн Східного блоку до ЄС був різним; буде важливо скористатися цим досвідом. Рис. 2 ілюструє виклики, з якими зіткнулася Україна.

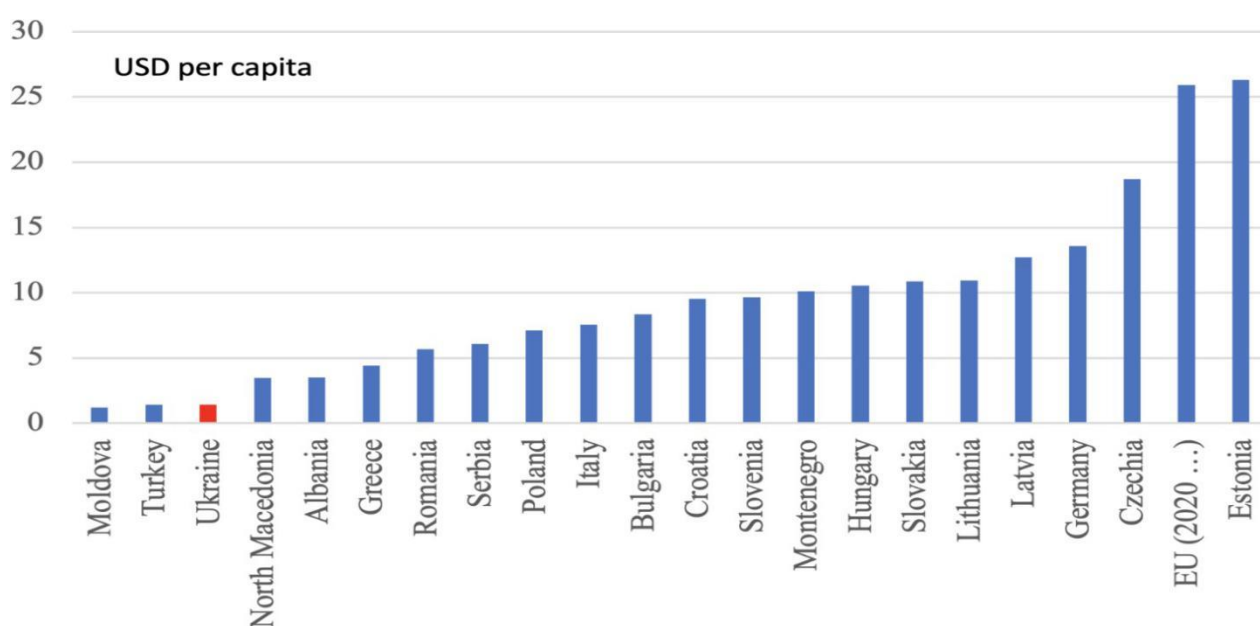

Рис. 2.3. Прямі іноземні інвестиції на особу накопичувальним підсумком, 2021 (тис. дол.)

Джерело: UNCTAD, Movchan and Rogoff 2022

Звісно, однією з перешкод до залучення Україною прямих іноземних інвестицій до 2022 року було російське вторгнення до Криму та Донбасу в 2014 році. Тим не менш, навіть до 2014 року ПІІ не були високими.

Як розвивати торгівлю та ПІІ? Rogoff and Movchan (2022) дають широкий огляд минулого, теперішнього та потенційного майбутнього. З огляду на статус кандидата до ЄС Україна повинна використовувати вимоги європейської інтеграції для формування всіх змін у своїй політиці, включно з тими, що стосуються відбудови (див. також Emerson et al. 2021). Перспектива членства в ЄС може допомогти зорієнтуватися в процесі реформ і пом'якшити пов'язані з ним потенційні внутрішні конфлікти, як це було з країнами-кандидатами. Україна може розробити проект відбудови, який враховує норми ЄС, пов'язані із захистом навколишнього середовища, енергоефективністю та будівництвом – необхідними умовами розблокування коштів допомоги ЄС, якщо вони матеріалізуються.

Досі дискусія була досить абстрактною. Які конкретні кроки може зробити українська влада зараз, щоб підготуватися до повоєнної торговельної інтеграції?

Вона включає, наприклад, укладення Угоди про оцінку відповідності та прийняття (АСАА) промислової продукції та взаємне визнання еквівалентності для харчової продукції. Угода про асоціацію також передбачає укладення спеціальних транспортних угод, які дозволять замінити тимчасову угоду про автомобільні перевезення військового часу на довгострокову угоду, що відкриє українським перевізникам доступ до ринку ЄС. Для телекомунікаційних, поштових, морських і фінансових послуг буде важливим запровадження режиму внутрішнього ринку. Також важливе подальше відкриття ринку державних закупівель на додачу до доступу, наданого через Угоду СОТ про державні закупівлі.

Приєднання до нещодавніх секторальних ініціатив ЄС. Наприклад, Україна зацікавлена у приєднанні до єдиного цифрового ринку ЄС та участі в імплементації Зеленої угоди ЄС.[37]

Укладення угод про вільну торгівлю (ЗВТ) з акцентом на торговельних партнерів ЄС, таких як Марокко, Туніс та Алжир. Це країни Середземноморського регіону, і ЗВТ з ними дозволить краще використовувати Пан'європейсько-Середземноморську конвенцію про преференційні правила походження (конвенція РЕМ). Іншими потенційно перспективними партнерами для ЗВТ є Південна Корея, Індія та Індонезія.

Завершення фундаментальних реформ у сфері верховенства права та захисту прав власності. Це головний пріоритет не лише для залучення іноземних інвестицій, а й загалом для сприяння довгостроковому зростанню.

Запровадження нових схем страхування ризиків. В очікуванні післявоєнної напруженості – або, як мінімум, ризику подальшої напруги – знадобиться мультидонорський фонд для покриття неекономічних ризиків для іноземних інвесторів. Світовий банк проводив експерименти з такими донорськими фондами, хоча може бути важко забезпечити життєздатність подібного фонду в масштабах української економіки. Капіталізація Експортно-кредитного агентства міжнародними донорами допоможе поліпшити фінансування торгівлі та збільшити експорт.

Подальший розвиток інфраструктури якості. Це включає відновлення лабораторій та інших спеціалізованих об'єктів, які постраждали внаслідок повномасштабної війни, створення нових об'єктів та підвищення спроможності українських державних службовців у сферах, пов'язаних із контролем якості.

Налагодження кращого транспортного та логістичного сполучення між Україною та ЄС для всіх видів транспорту. Для цього потрібно розвивати інтермодальні транспортні вузли в Україні.

Успішна реалізація цих рекомендацій вимагає постійного залучення та активної участі України та її партнерів. Враховуючи трансформацію законодавства та інституцій України під час підготовки до членства в ЄС, роль ЄС у виконанні цих рекомендацій є ключовою. Вона передбачає не лише фінансову та технічну підтримку, а й готовність швидко інтегрувати Україну в сектори та сфери, передбачені Угодою про асоціацію та чинними галузевими угодами, до набуття повного членства.[32]

Нарешті, маємо підкреслити, що обговорення можливих шляхів розвитку торгівлі та ПШ стосується постконфліктного світу. До перемоги економіка воєнного часу потребує більших обмежень, наприклад, контролю за рухом капіталу. Але в довгостроковій перспективі потенційна трансформація, яку пропонує членство в ЄС, – трансформація, яка відбудуватиметься здебільшого зсередини – є найкращою надією на майбутнє. Час почати планувати та діяти.

2.3 Вдосконалення механізму залучення іноземних інвестицій в Україну

З метою залучення інвестицій, просування експорту та створення найсприятливіших умов для національних виробників, провідні країни світу вирішили створити спеціальні інститути фінансової підтримки, які сприяють залученню інвестицій та просуванню національних товарів і послуг на міжнародні ринки. Ці інститути, відомі як експортно-кредитні агентства (ЕКА), надають страхування політичних і комерційних ризиків та надають гарантії для структурного, торговельного та проектного фінансування.

ЕКА можуть бути окремими страховими агентствами, банками або департаментами міністерств, які працюють на ринку структурного, торговельного та проектного фінансування. Структурне фінансування включає фінансування іноземним банком інвестиційних проектів компаній-позичальників, пов'язаних з модернізацією виробничих потужностей. Торговельне фінансування передбачає використання банківських інструментів, які допомагають мінімізувати ризики, пов'язані з торговельними угодами. Проектне фінансування забезпечує структуроване фінансування для конкретних проектів.

ЕКА діють майже в усіх розвинутих країнах світу та країнах з перехідним типом економіки. Деякі з найвідоміших ЕКА включають Eximbank (США), JBIC (Японія), Euler Hermes (Німеччина), COFACE (Франція), Atradius (Нідерланди), SBCE (Бразилія), CESCE (Іспанія), SEK (Швеція) та інші. Варто зазначити, що різні країни мають різні механізми підтримки, від страхування та гарантування зовнішньоекономічних договорів до прямого кредитування або інвестування.[42][5][9]

ЕКА відіграють важливу роль у розвитку міжнародної торгівлі, залученні

інвестицій та стабілізації внутрішніх ринків у кризових умовах. Роль цих фінансових інститутів постійно зростає, як свідчить збільшення їхньої діяльності. Наприклад, Euler Hermes здійснює свою діяльність на п'яти континентах і має представництва у 54 країнах світу.

Варто зауважити, що не існує "типової" або "ідеальної" моделі ЕКА, оскільки створення такої установи та визначення її функцій залежить від соціально-економічного становища країни, політичних умов та інших факторів. У світовій практиці зазвичай встановлюються окремі установи, що займаються страхуванням або наданням банківських послуг, оскільки ці дії є виключними і вимагають спеціалізованої уваги.

Програми підтримки, такі як OPIC (Overseas Private Investment Corporation) та JBIC (Japan Bank for International Cooperation), надають різні види фінансової підтримки та страхування для підтримки інвестицій та експорту.

OPIC, який тепер відомий як U.S. International Development Finance Corporation (DFC), пропонує фінансування бізнесу шляхом надання кредитів та кредитних гарантій. Вони також підтримують приватні інвестиційні фонди, які надають власні кошти для інвестицій за кордон. OPIC також надає страхування інвестицій проти політичних ризиків.

OPIC (OPIC) може надавати фінансування до 60% загальної вартості нових підприємств і до 75% загальної вартості проекту. Їх страхування може покривати до 90% загальної вартості проекту. Мінімальна сума фінансування становить 100 тис. доларів США, а для окремих проектів може бути здійснене фінансування та надання гарантій на суму до 250 млн. доларів США (до 325 млн. доларів США для газових і нафтових проектів).

Японія також має свої програми підтримки. Наприклад, NEXI (Japan Bank for International Cooperation) займається страхуванням експорту та інвестицій і надає страхування ризиків торговельних та інвестиційних угод японських компаній з іноземними партнерами. Вони покривають політичні та комерційні ризики та отримують гарантії від уряду Японії для підвищення своєї кредитоспроможності.

JBIC (Japan Bank for International Cooperation) надає пільгові експортні кредити для придбання японських товарів та технологій, а також інші види фінансової підтримки. Вони пропонують кредити для експортерів та імпортерів, зовнішні інвестиційні кредити, спільне фінансування, гарантування та страхування інвестицій, а також фінансування енергетичних та екологічних проектів.

В цілому, ці програми надають різноманітну фінансову підтримку та страхування для сприяння інвестиціям та забезпечення підтримки експорту у відповідних країнах. Вони розробляють свої власні програми, що враховують національні інтереси та потреби підприємств.

У Франції було створено страхову компанію SOFACЕ на основі Декрету від 1 червня 1946 року. Сьогодні SOFACЕ є однією з найпотужніших груп страхових компаній у світі. Вона відрізняється від американського EXIMBANK, який займається лише фінансуванням, оскільки SOFACЕ активно пропагує страхові продукти для кредитів, інвестицій та контрактів, як внутрішніх, так і зовнішніх. Крім того, компанія SOFACЕ управляє широким спектром фінансових продуктів, які призначені для підтримки експорту та привабливості інвестицій. SOFACЕ надає страхові послуги та кредитний менеджмент на користь держави та за рахунок неї.[49]

Business France є державним французьким підприємством, яке служить консультантом та фасилітатором між французьким бізнесом, експортними ринками, фінансуванням та державною підтримкою. У підприємства 50% належить державі, а інші 50% належать об'єднанню бізнесу. Business France надає консультації інвесторам з питань отримання бюджетної підтримки, пошуку партнерів у Франції, надання інформації про регуляторне середовище та оподаткування, супроводження в адміністративних формальностях, пошуку нерухомості та приміщень, бізнес-планування, інформації про реформи, співпраці з банками та юридичними фірмами, а також підтримки спілкування інвестора з органами влади для вирішення адміністративних питань.

В Німеччині недержавна страхова кредитна компанія Гермес, відома як Euler Hermes, займається наданням гарантій німецьким підприємствам з 1926 року. Euler Hermes Group є світовим лідером у сфері менеджменту та страхування кредитних ризиків і працює в більш ніж 50 країнах. Компанія сприяє розвитку бізнесу, захищаючи від ризику неплатоспроможності покупців. Серед послуг, які надає Euler Hermes, можна виділити кредитний менеджмент, страхування кредитних ризиків, надання гарантій для експортних кредитів, страхування інвестицій, а також активне і пасивне перестраховування.

В Італії головною організацією, що надає послуги страхування та гарантування, є група САЧЕ (SACE). Вона складається з організації САЧЕ, що займається страхуванням та перестраховуванням експортних кредитів від комерційних та політичних ризиків, афілійованої структури САЧЕ БГ, яка страхує та гарантує інвестиції та експортні кредити від ринкових ризиків на тривалий термін, «Аседиле», що надає гарантії, «Симест», яке фінансово сприяє італійським експортерам шляхом пільгового кредитування, фінансування досліджень та інших програм, інституту зовнішньої торгівлі «ІЧЕ», який надає організаційно-технічні та інформаційні послуги в галузі зовнішньоекономічної діяльності.

Додатково, в Україні для залучення іноземних інвестицій та підтримки експортних операцій було створено Експортно-кредитне агентство України (ЕКА). Ця організація була заснована в 2018 році з метою кредитування економіки та залучення іноземних інвестицій. ЕКА України забезпечує систему зменшення ризиків, гарантування, кредитування та страхування експортних операцій та інвестицій.[39]

Основною метою українського ЕКА є забезпечення економічної диверсифікації та підтримка середньо- та високотехнологічних секторів економіки з високим потенціалом та залучення інвестицій. Одним з ефективних засобів залучення інвестицій для підтримки дрібних та середніх підприємств є страхування різних ризиків, таких як політичні та економічні ризики. Дрібні та середні підприємства сприяють диверсифікації економіки, тому страхування ризиків може стати потужним і ефективним інструментом для їх підтримки.

Один з можливих механізмів залучення іноземних інвестицій в українську економіку під гарантії ЕКА України полягає у фінансуванні проектів іноземними фінансовими організаціями (банками), пов'язаних з модернізацією існуючих виробничих потужностей в Україні. Цей механізм може стати ефективним методом залучення іноземних інвестицій для розвитку національної економіки.

Висновок:

Експортно-кредитне агентство України (ЕКА) було створено з метою залучення іноземних інвестицій та підтримки експортних операцій. Ця організація забезпечує систему зменшення ризиків, гарантування, кредитування та страхування експортних операцій та інвестицій в Україні. Її основна мета полягає в підтримці середньо- та високотехнологічних секторів економіки та залученні іноземних інвестицій, зокрема шляхом страхування різних ризиків.

Для ефективного залучення іноземних інвестицій для малих та середніх підприємств, ЕКА України може вжити наступні заходи:[43]

1. Приєднання до Бернського союзу: ЕКА України може вступити до Міжнародного союзу страховиків кредитів та інвестицій (ІУСІП), який об'єднує страхові компанії, експортно-кредитні агентства та організації, що займаються страхуванням експортних кредитів та інвестицій. Членство в цьому союзі покращить позиції ЕКА України на світових ринках і позитивно вплине на інвестиційний імідж країни.
2. Приєднання до ОЕСР: Зусилля мають бути спрямовані на приєднання ЕКА України до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР). Це дозволить підвищити рейтинг України відповідно до класифікації ризиків країн ОЕСР і поліпшити позиції України в інших інвестиційних рейтингах.
3. Співпраця з UkraineInvest: ЕКА України повинно налагодити співпрацю з Офісом із залучення та підтримки інвестицій (UkraineInvest), який був створений з метою супроводження проектів та допомоги інвесторам на протязі всього процесу їх реалізації. Спільна робота з UkraineInvest може включати супроводження інвестиційних проектів, страхування та надання гарантій, інформаційно-консультаційну підтримку та взаємодію з органами влади.
4. Визначення пріоритетних секторів економіки: Важливо ідентифікувати сектори економіки, які мають потенціал для розвитку. Інвестування в сектори з високим потенціалом розвитку стає привабливішим для інвесторів, оскільки вони вже мають матеріально-технічну базу, кваліфікований персонал та системи збуту. При виборі пріоритетних секторів слід враховувати їх вплив на розвиток інших секторів економіки та можливість диверсифікації ризиків. Зазначені заходи, разом із сприятливим інвестиційним кліматом та підтримкою з боку уряду, можуть сприяти збільшенню обсягів іноземних інвестицій в Україну.

До перспективних (пріоритетних) секторів економіки, інвестування та підтримка на державному рівні яких дозволить сприяти зростанню економіки можна віднести:[47]

п/н	Сектор	Характеристика
1	2	3
1	Сектор інформаційних та комунікаційних технологій (ІКТ)	Сектор представлений, головним чином, центрами з розробки програмного забезпечення, а також науково-дослідними та дослідно-конструкторськими (НДДКР) центрами. Цей сектор відрізняється значною базою визнаних програмістів та створених компаній, і щороку поповнюється висококваліфікованими випускниками вищих навчальних закладів
2	Сектор креативних послуг	Сектор представлений різними під-секторами, такими як послуги з реклами та зв'язків з громадськістю (PR), ремесла, дизайн, кіноіндустрія, індустрія моди, видавничі та інші виконавські і візуальні мистецтва
3	Сектор туризму	Сектор туризму, з одного боку, є традиційним та важливим компонентом економічної діяльності в Україні, а з іншого, цей сектор зазнає занепаду у зв'язку з нестабільною геополітичною ситуацією, що склалась протягом останніх років. Особливий потенціал мають такі види туризму як: еко-туризм, екстремальний, культурний, діловий (MICE) та освітній
4	Сектор технічного обслуговування та ремонту повітряних суден	Сектор представлений кількома підприємствами з технічного обслуговування та ремонту повітряних суден в основних аеропортах країни. Університети та технічні вузи готують спеціалістів з відповідними навичками
5	Сектор виробництва запасних частин та комплектуючих виробів для аерокосмічної та авіаційної промисловості	Українська аерокосмічна галузь є консолідованим сектором, який виробляє добре відомі літаки та космічні ракети, а також частини та комплектуючі до них
6	Сектор машинобудування	У секторі домінує загальне машинобудування: турбогвинтові двигуни, газотурбінні двигуни, насоси та ізольовані проводи та кабелі для транспортних засобів та багато іншого. Важке машинобудування включає: транспортні засоби, залізничні і трамвайні локомотиви, частини та комплектуючі до них. Україна є відносно важливим промисловим виробником порівняно з міжнародними виробниками
7	Сектор харчової промисловості	Цей сектор є одним з найважливіших галузей економіки, та включає в себе зокрема: харчові інгредієнти, готові харчові продукти та органічну продукцію. Сектор володіє величезною ресурсною базою, людським капіталом, має налагоджене виробництво і досвід роботи

Таблиця 2.3 Перспективні сектори економіки для інвестування

Крім того, в середньостроковій перспективі пріоритет може бути надано ще кільком секторам з огляду на найбільшу привабливість для іноземних інвесторів. Це такі сектори:

1. ІТ-послуги та аутсорсинг: Україна має висококваліфікованих ІТ-фахівців та конкурентні переваги у галузі програмного забезпечення, розробки додатків та інформаційних технологій. Залучення інвестицій у цей сектор сприятиме його подальшому розвитку та зростанню експортного потенціалу.
2. Агропромисловий комплекс: Україна має великий потенціал у вирощуванні сільськогосподарських культур та виробництві харчових продуктів. Іноземні інвестиції в цей сектор можуть сприяти впровадженню новітніх технологій, підвищенню якості продукції та забезпеченню доступу до міжнародних ринків.
3. Охорона здоров'я та фармацевтика: Цей сектор має великий потенціал для розвитку, особливо в контексті росту світового попиту на медичні послуги та фармацевтичні препарати. Іноземні інвестиції можуть сприяти модернізації медичної інфраструктури, розширенню виробництва фармацевтичних продуктів та підвищенню якості медичних послуг.
4. Аерокосмічна промисловість: Розвиток цього сектору може стати каталізатором технологічного прогресу та створенням високододаної вартості. Іноземні інвестиції можуть сприяти створенню нових технологій, розширенню виробництва та розвитку космічних програм.
5. Енергоефективність: Україна має потенціал для покращення енергоефективності та використання відновлюваних джерел енергії. Іноземні інвестиції можуть сприяти впровадженню енергоефективних технологій, будівництву енергоефективних об'єктів та модернізації енергетичної інфраструктури.

Отже, українська економіка має існуючі сектори, які інвестиційно привабливі для іноземних інвесторів, розвиток яких через залучення інвестицій допоможе включитись українським виробникам до глобальних ланцюгів доданої вартості, що в свою чергу сприятиме зростанню економіки України в цілому.

Обрані пріоритетні сектори можуть бути класифіковані за трьома типами залежності від рівня розвитку на даний момент, а також типу підтримки, необхідної сектору:

1. Сектори, які на сьогоднішній день перебувають у стані занепаду або чий темп розвитку уповільнився, наприклад, авіаційна промисловість і важке машинобудування. Ці сектори потребують залучення інвестицій та інновацій.
2. Сектори, які на сьогоднішній день перебувають на стадії істотного зростання, наприклад, ІКТ і харчова промисловість. Вони повинні використовувати існуючі можливості на міжнародних ринках та інтегруватись у вищі ланки глобальних ланцюгів доданої вартості.
3. Сектори на етапі формування, наприклад, креативні галузі і сектор туризму. Ці сектори потребують узгоджених поступових зусиль у формі інституційної підтримки, розвитку сектора та ринкової інформації, щоб досягти необхідного ступеня зрілості і складності, необхідних для конкурентоспроможності.

2.4. Напрямки активізації інвестиційної діяльності в Україні

Міжнародна практика свідчить про ефективність інвестицій як засобу подолання економічної кризи. Вони сприяють структурним змінам у економіці, підвищенню якісних показників господарської діяльності та сприяють технічному та технологічному прогресу. Тому активізація інвестиційної діяльності є важливою

передумовою економічного зростання України, особливо в умовах трансформації економіки.

Для розв'язання проблеми відсутності інвестиційних ресурсів необхідні макроекономічні зміни та реформування пріоритетних секторів економіки. Однак, ці проблеми можуть бути вирішені лише за умови комплексного підходу. Організація для економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) рекомендує побудову сприятливого інвестиційного середовища на основі безпеки, захисту та гарантій прав іноземних інвесторів, стабільності законодавства, прозорості та ефективного державного управління.

Міжнародний валютний фонд (МВФ) також підкреслює, що для створення позитивного інвестиційного клімату необхідно сприяти макроекономічній стабільності, яка є ключовою умовою для економічного зростання. Міжнародний досвід показує, що стабільність валютного курсу, низький рівень інфляції та наявність розвинутого банківського сектору зі значною участю закордонних банків є критично важливими показниками для прийняття інвестиційних рішень капіталовкладниками.[4][19][35]

При побудові ефективної політики щодо покращення інвестиційного іміджу України варто враховувати методики регулювання інвестиційної діяльності та інструменти, що успішно застосовуються в інших країнах і мають позитивні результати.

Україна може використовувати державно-приватне партнерство (ДПП) як один з інструментів для залучення додаткових інвестиційних ресурсів та розвитку партнерських відносин між державою та бізнесом. ДПП є актуальною формою співробітництва, яка сприяє реалізації державної політики, підвищенню якості та своєчасності надання публічних послуг, ефективному використанню бюджетних коштів, залученню фінансових ресурсів у створення або модернізацію інфраструктурних об'єктів, підвищенню зайнятості населення, стимулюванню економічного зростання та залученню всіх груп інтересів до реалізації стратегій соціально-економічного розвитку.

На сьогоднішній день в Україні на засадах державно-приватного партнерства було укладено 191 договір, з яких реалізується 182 проекта (157 договорів концесії, 24 договори про спільну діяльність та один договір державно-приватного партнерства). Дев'ять договорів не було реалізовано: чотири закінчили термін дії, три було розірвано, а два було призупинено.

Найбільша кількість проектів реалізується в сферах оброблення відходів і збирання, очищення та розподілу води, що становить відповідно 64,7% (116 проектів) і 21,4% (39 проектів) від загальної кількості проектів. Найпоширенішою формою державно-приватного партнерства є концесія, яка становить 86% від загальної кількості договорів. Також спостерігається позитивна тенденція укладання договорів згідно з процедурою, передбаченою Законом України "Про державно-приватне партнерство". Наприклад, було укладено договори про спільну діяльність у містах Малин та Остер.

Уряд України проводив роботу щодо удосконалення законодавства у сфері державно-приватного партнерства з метою реалізації економічних реформ. Було внесено зміни до законів України, які усунули недоліки чинного законодавства. Також були прийняті постанови Кабінету Міністрів, що поліпшили процедури

проведення конкурсу і аналізу ефективності державно-приватного партнерства, а також впровадили механізм заміни приватного партнера з урахування.

Основними напрямками стратегії UkraineInvest є представлення українських виробничих можливостей, інфраструктурних проєктів, потужностей агросектору, енергетики та програм енергоефективності. Фінансування здійснюється регіональним фондом прямих інвестицій Western NIS Enterprise Fund (WNISEF). UkraineInvest також надає підтримку регіонам як важливий напрямок своєї діяльності. Швидкий розвиток регіонів України передбачає підтримку та консультації для міжнародних компаній. Зокрема, UkraineInvest вирішила відкрити представництво в Івано-Франківську для надання послуг інвесторам у семи областях.

Для подальшого розвитку UkraineInvest важливо розширити функції їх Офісу залучення та підтримки інвестицій, на кшталт практики в Австрії, або створити окрему інвестиційну бізнес-агенцію. Ця агенція мала б надавати інформацію про економічні, політичні та правові умови для іноземного капіталу, допомагати встановлювати контакти між інвесторами та підприємствами, надавати консультації з вибору місця для реалізації проєкту, податкових аспектів, трудового законодавства, фінансових інвестицій, придбання нерухомості та забезпечення фінансового забезпечення інвестиційних проєктів. Також агенція мала б підтримувати інвесторів під час проведення переговорів та отримання необхідних дозволів, а також допомагати їм у побутових питаннях та забезпечувати повну підтримку проєкту до його реалізації.

Необхідною умовою є те, що UkraineInvest має працювати в кожному регіоні країни, щоб забезпечити додатковий приплив інвесторів та створити комфортні умови для їх роботи.

Указом Президента України від 29 серпня 2016 року № 365/2016 затверджено положення про Національну інвестиційну раду. Основними завданнями Ради є розроблення пропозицій щодо стимулювання та розвитку інвестиційної діяльності в Україні, формування привабливого інвестиційного іміджу України, сприяння формуванню основних напрямів державної політики щодо поліпшення інвестиційного клімату, напрацювання пропозицій щодо стратегічних напрямів розвитку інвестиційного потенціалу країни, вивчення ініціатив та потенційних пропозицій щодо інвестиційних проєктів, аналізу проблем, які перешкоджають інвестуванню, та участі в опрацюванні проєктів актів законодавства з питань інвестиційної діяльності.[7]

З метою забезпечення ефективної взаємодії представників наукової громадськості, органів виконавчої влади та реального сектору економіки у формуванні та реалізації єдиної державної політики у сфері наукової і науково-технічної діяльності, українським Кабінетом Міністрів була утворена Національна рада України з питань розвитку науки і технологій. Цей орган є постійно діючим консультативно-дорадчим органом, що діє при Кабінеті Міністрів України. Склад Національної ради з питань розвитку науки і технологій був затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 9 серпня 2017 року № 520-р.

Крім того, було схвалено Концепцію розвитку цифрової економіки та суспільства України на період 2018-2021 років. Згодом було затверджено план заходів щодо її реалізації, головною метою якої є забезпечення реалізації ініціатив "Цифрового порядку денного України 2021" (цифрова стратегія). Ці ініціативи спрямовані на

усунення бар'єрів для цифрової трансформації України у перспективних сферах шляхом стимулювання економіки, залучення інвестицій, подолання цифрової нерівності, поглиблення співпраці з Європейським Союзом в цифровій сфері та розбудови інноваційної інфраструктури.

Розвиток індустріальних парків має потенціал сприяти активізації інвестиційної та інноваційної діяльності, стимулювати промислове виробництво, створювати нові високотехнологічні виробництва та забезпечувати створення значної кількості високопродуктивних робочих місць. Це може призвести до збільшення обсягів та асортименту випуску експортно-орієнтованої продукції і, як результат, підвищити конкурентоспроможність економіки України.

З метою привабливості для іноземних інвесторів та створення сприятливих умов для їх діяльності, державні органи повинні прийняти ряд заходів. Перш за все, важливо спростити процес реєстрації іноземних інвестицій та забезпечити належне інформування іноземних інвесторів щодо потенційних інвестиційних можливостей в країні. Додатково, можна розглянути зниження рівня оподаткування для підприємств з іноземними інвестиціями при досягненні певного обсягу інвестицій.

Також необхідно покращити співпрацю між державним та приватним сектором шляхом створення системи комунікацій, що включатиме обмін інформацією, залучення підприємців до створення законодавчих ініціатив, проведення сумісних форумів та обговорень.

Важливим елементом є розвиток сучасної інфраструктури, яка буде відповідати потребам іноземних інвесторів. Також варто звернути увагу на формування сприятливого інвестиційного іміджу країни шляхом участі в міжнародних виставках, ярмарках, інвестиційних проектах та публікаціях у міжнародних друкованих виданнях.

До інших рекомендованих заходів входить розробка регіональних планів підвищення інвестиційної привабливості регіонів з урахуванням їх поточних рейтингів та забезпечення державного моніторингу їх виконання як критерію успішності місцевих адміністрацій.

Також бажано, щоб Україна приєдналася до Організації економічного співробітництва та розвитку (ОЕСР) та стала членом Робочої групи з експортних кредитів та кредитних гарантій. Це дозволить використовувати керівні принципи ОЕСР, що сприятиме покращенню іміджу країни, розвитку співпраці з іноземними клієнтами та виходу на світові ринки.

Отже, реалізація цих рекомендацій сприятиме покращенню інвестиційної привабливості України та залученню довгострокових іноземних інвестицій, що відповідають сучасним вимогам іноземних інвесторів та сприяють розвитку економіки країни.

ВИСНОВКИ

Інвестиції є цілеспрямованим вкладенням капіталу з метою збільшення або збереження його вартості. Інвестиції можуть бути розуміні як вкладення майнових та інтелектуальних цінностей в підприємницьку та інші види діяльності з метою отримання прибутку або соціального ефекту. Іноземні інвестиції відіграють важливу роль у розвитку країни, оскільки є додатковим джерелом фінансування, сприяють впровадженню передових технологій і підтримують інтеграцію економіки в світове господарство. Прямі іноземні інвестиції мають позитивний вплив на економіку розвиваючихся країн, проте їх ефективність залежить від наявності необхідної інфраструктури, розвинених зв'язків та макроекономічної стабільності. В Україні правове регулювання інвестиційної діяльності базується на міжнародних правових актах та національному законодавстві. Особливе значення для залучення іноземних інвестицій має Закон України "Про інвестиційну діяльність", який встановлює загальні правила та умови інвестиційної діяльності на території країни. Кіпр має істотну роль серед основних інвесторів в Україні, що пояснюється переважно реінвестуванням коштів через кіпрські банки та компанії спеціального призначення. Аналогічна ситуація спостерігається з інвестиціями, що надходять з Британських Віргінських Островів, Люксембургу та Російської Федерації. Фінансовий сектор (фінансова і страхова діяльність) є найбільш привабливою галуззю для іноземних інвестицій в Україні, за яким слідує виробничий сектор (зокрема металургія, продукти харчування та напої). Сільське господарство привертає обмежену кількість іноземних інвестицій. Іноземні інвестиції мають вирішальне значення для включення української економіки до глобальних виробничих ланцюгів та розвитку високотехнологічного виробництва. Залучення інвестицій є пріоритетним завданням для України на поточному етапі розвитку й трансформації економіки.

Першочерговою метою для залучення інвестицій в Україну є створення сприятливої інвестиційної клімату. Для цього необхідно вжити наступні заходи:

Забезпечити безперешкодний процес інвестування шляхом спрощення бюрократичних процедур та впровадження ефективних механізмів дозвільної системи. Це означає зменшення кількості та термінів отримання необхідних дозволів та ліцензій. Гарантувати захист інвестицій на законодавчому рівні. Необхідно розробити і впровадити прозорі та стабільні правові рамки, які гарантують права та інтереси інвесторів. Це включає врегулювання питань власності, дотримання контрактних зобов'язань, захист від націоналізації або експропріації, арбітражну систему для вирішення спорів тощо.

Розробити прозорі механізми та способи виведення (повернення) капіталу в разі виникнення несприятливих умов або завершення проектів. Інвестори повинні мати можливість легко та безперешкодно вивести свої інвестиції, отримати прибуток або повернути капітал у випадку необхідності. Наявність стабільного та передбачуваного фінансового регулювання є ключовим фактором для повернення інвестицій. Вдосконалити інвестиційний клімат в Україні. Це означає впровадження реформ у таких сферах, як боротьба з корупцією, забезпечення правової держави, покращення ділової етики та ефективного управління. Такі заходи допоможуть

створити довіру серед інвесторів і залучити більше капіталу в економіку. Продовжити розвивати Експортно-кредитні агентства (ЕКА) в Україні. ЕКА можуть грати важливу роль у забезпеченні страхування та гарантій для іноземних інвесторів. Це допоможе знизити ризик інвестування та сприяти залученню іноземних капіталовкладень.

Проводити маркетингові кампанії щодо просування національного бренду країни серед потенційних інвесторів. Важливо активно промовляти про переваги інвестування в Україну, показувати успішні історії іноземних компаній, які вже працюють в Україні.

Залучити фінансову підтримку та співпрацю з міжнародними фінансовими організаціями, такими як Міжнародний валютний фонд, Світовий банк, Європейський банк реконструкції та розвитку. Це може включати кредитування, фінансову підтримку проектів та консультування з питань економічного розвитку.

Загалом, успішне залучення іноземних інвестицій вимагає системного підходу та реалізації комплексу заходів для поліпшення інвестиційного клімату та створення впевненості у потенційних інвесторів.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. База даних World Bank. World Development Indicators. URL: <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>
2. Бережна І. Ю. Поняття та роль інвестиційної діяльності та інвестиційного процесу на сучасному етапі економічного розвитку / І. Ю. Бережна. – Київ: Науковий вісник ЧДІЕУ, 2011. – 102 с. – №1(9).
3. Берл Густав і ін. Миттєвий бізнес-план. Двадцять швидких кроків до успіху / Пер. с англ./.- М.: Справа ЛТД, 2005. – 183с.
4. Білик М.Д. Форми інвестицій державних виробничих підприємств та їх розвиток в сучасних умовах // Фінанси України. – 2018. - № 4. – С. 7-19.
5. Бланк І. П. Інвестиційний менеджмент / Ігор Петрович Бланк. – Київ: Ніка-Центр, Ельга-Е, 2001. – 448 с.
6. Богиня Д., Волинський Г. Структурна перебудова економіки в умовах глобалізації та інформатизації // Економіка України. - № 7. – 2013. – С. 19.
7. Боді Е. Принципи інвестицій / Е. Боді, А. Кейн, А. Д. Маркус. – Москва: Пер. з англ., 2008. – 982 с. – (Видавничий дім " Вільямс "). – (4 видання).
8. Болтянська Л. О. Економіка підприємства: навчальний посібник / Л. О. Болтянська, Л. О. Андрєєва, О. І. Лисак. – Херсон: ОЛДІ-ПЛЮС, 2015. – 668 с. 4. Погодіна Т. В. Інвестиційний менеджмент / Т. В. Погодіна. – Харків: Юрайт, 2017. – 311 с. – (Бакалавр, академічний курс).
9. Бондаровська О. Оптимізація інвестиційного забезпечення інновацій// Банківська справа №4, 2019 – с.34-37.
10. Борисова О. В. Інвестиції. Інвестиційний аналіз / О. В. Борисова. – Харків: Юрайт, 2018. – 218 с. – (Т.1).
11. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко. – Київ: Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.
12. Боярко І. М. Інвестиційний аналіз / І. М. Боярко, Л. Л. Гриценко. – Київ: Центр учбової літератури, 2011. – 400 с.

13. Бугрова О. Методологічні основи оцінки ризику при прийнятті інвестиційних рішень // Економіка України №1, 2019- с.29-32.

14. Бутко М. Проблеми реалізації інноваційної моделі розвитку економіки на регіональному рівні // Економіка України. - № 11. – 2012. – С. 11-17.

15. Вергун В. А. Іноземні інвестиції: офшорні зони та їх інституції в міжнародному бізнесі / В. А. Вергун, О. І. Ступницький. – Київ: Київський університет, 2012. – 416 с.

16. Вишивана Б. Зарубіжний досвід регулювання інвестиційної діяльності та можливості його використання в Україні. Світ фінансів. 2007. №1. С. 75-84.

17. Волосович С.В. Експортно-кредитні агентства як інститут розвитку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 4. С. 98–107.

18. Волосович С.В. Експортно-кредитні агентства як інститут розвитку. Зовнішня торгівля: економіка, фінанси, право. 2017. № 4. С. 98–107.

19. Гаркуша Н. М. Моделі і методи прийняття рішень в аналізі та аудиті [Електронний ресурс] / Н. М. Гаркуша, О. В. Цуканова, О. О. Горошанська. – 2013.

–

URL:

http://pidruchniki.com/1818052040771/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/metodi_ekstrapolyatsiyi

20. Гоблик В. В. Використання світового досвіду залучення іноземних інвестицій у процесі подолання кризових явищ перехідного періоду. International scientific journal. 2016. № 1(2). С. 8-10.

21. Гужва І.Ю. Торгові дома та експортно-кредитні агентства в системі державної політики просування експорту. Формування ринкових відносин в Україні. 2015. № 12. С. 93–96.

22. Дедіков О.І. Інвестиції та їх роль у формуванні економічних пропорцій: Автореф. дис... канд. екон. наук: 08.02.01 / Київський ун-т ім. Тараса Шевченка. - К., 1996, - 21 с.

23. Денисенко М.П. Можливості активізації інвестування в сучасних умовах // Економіка України № 5, 2019 – с.28-32.

24. Докієнко Л.М. Інвестиційний менеджмент: навчальний посібник / Докієнко Л.М., Клименко В.В., Акімова Л.М.. Київ: Академвидав, 2011. 408 с.
25. Дребот Н.П. Інвестиційна стратегія підприємництва: засади і особливості формування в сучасних умовах. // Регіональна економіка. – 2019.– С. 56-67.
26. Дука А.П. Теорія та практика інвестиційної діяльності. Інвестування: навчальний посібник. Київ : Каравела, 2007. 424 с.
27. Жаліло Я.А., Базилюк Я.Б., Белінська Я.В. Конкурентоспроможність економіки в умовах глобалізації. Київ : НІСД, 2005. 348 с.
28. Закон «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо скасування обов'язковості державної реєстрації іноземних інвестицій»
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1120-12#Text>
29. Закон України про інвестиційну діяльність: URL:
<https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1560-12#Text>
30. Затонацька Т. Світовий досвід формування державної інвестиційної політики та механізмів її реалізації. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Економіка. 2014. Вип. 8. С. 6-10.
31. Звіт Міжнародного економічного форуму. URL:
http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf/.
32. Звіт Міжнародного економічного форуму. URL:
http://www3.weforum.org/docs/GCR2016-2017/05FullReport/TheGlobalCompetitivenessReport2016-2017_FINAL.pdf/.
33. Іванова І.М. Експортно-кредитні агентства в системі державної фінансової підтримки експорту. Фінанси України. 2014. № 3. С. 51–60.
34. Карачина Н. П., Сорока Л. Ю. Вплив іміджу держави на інвестиційну привабливість підприємства. Економічний простір. 2014. № 85. С. 54-61. URL:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/есpros_2014_85_8 (дата звернення: 26.11.2018).
35. Касьяненко Т. Г. Економічна оцінка інвестицій / Т. Г. Касьяненко, Г. А. Маховикова. – Москва: Юрайт, 2014. – 562 с.

36. Кейнс Дж.М. Общая теория занятости, процента и денег / пер. с англ. ; общ. ред. и предисл. А.Г. Милейковский, И.М. Осадчая. Москва : Прогресс, 1978. 494 с.

37. Комарецька П. В. Теоретичні підходи щодо сутності фінансового потенціалу / П. В, Комарецька // Вестник Харьковського національного університета ім. В. Н. Каразіна. Націоналізація і приватизація: прошле, настоящее, будущее. – 2003. – № 613, Серия экономическая. – С. 236-241.

38. Комарецька П.В. Сутність та значення фінансового потенціалу для розвитку підприємства в сучасних умовах // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна “Шляхи рішення проблем функціонування економічних систем”: частина друга – Вип. № 630, 2004. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна – 2004. – С.163-166.

39. Комарецька П.В. Фінансовий потенціал: його складові, фактори впливу та умови розвитку // Вісник Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна “Еволюція наукових знань і сучасні проблеми економічної теорії”: Економічна серія. – Вип. № 663, 2005. – Харків: ХНУ ім. В.Н.Каразіна. – С.144-148.

40. Кравченко Т. Е., Насибуліна В. П. Роль інвестицій в реалізації стратегії модернізації національної економіки. Сфера услуг: інновації і якість. 2014. №17. С. 8-25.

41. Крамар М. С. Застосування маркетингового інструментарію впровадження інновацій у підприємницьку діяльність / М. С. Крамар ; наук. кер. П. В. Пузирьова // Економіка, облік, фінанси та право: аналіз тенденцій та перспектив розвитку : збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції, м. Полтава, 24 жовтня 2019 року. – У 7 ч. – Ч. 3. – Полтава : ЦФЕНД, 2019. – С. 58-59.

42. Кухленко О., Смірнова О. Стратегія інвестиційної діяльності в Україні // Економіка України. - № 11. – 2012. – С. 22-26.

43. Ландар І. Особливості залучення іноземних інвестицій в Україну// Економіка України №12, 2018 – с.21-25.

44. Лендел О. М. Іноземні інвестиції як фактор розвитку економіки держави. Ефективна економіка. 2016. №9.
45. Лук'янченко В. Розвиток підприємництва в умовах спеціального режиму інвестиційної діяльності // Економіка України. - № 1. – 2013. – с.32-35.
46. Лук'янченко В.Б. Іноземні інвестиції в економіці України: динаміка та структура // Моніторинг інвестиційної діяльності в Україні. - 2019.-№ 1.
47. Лях О. Загальні проблеми інвестування та можливості залучення капіталів в економіку// Фінанси України №2, 2018 – с.30-32.
48. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність / Т. В. Майорова. – Київ: Центр учбової літератури,, 2009. – 472 с.
49. Мельник В.В. Міжнародна інвестиційна діяльність: Навч. посібник для студ. вузів. – Тернопіль: Карт-бланш, 2013. – 249 с.
50. Мойсеєнко І. П. Інвестування : навч. посіб. / І. П. Мойсеєнко. – Київ: Знання, 2006. – 490 с.
51. Мокій А. Основні напрями політики формування інвестиційного клімату в регіоні// Регіональна економіка №3, 2019 –с.10.
52. Мусієнко В. Щодо законодавчих гарантій іноземних інвестицій // Право України №3, 2019 –с.36-37.
53. Науменкова С. Ринок фінансових послуг: основні тенденції розвитку // Вісник НБУ. - 2010. - №1. - С. 36-43.
54. Національна інвестиційна рада. URL: <http://www.nicouncil.org.ua/uk/>
55. Ніколаєва І. Н. Інвестиції: Підручник / І. Н. Ніколаєва. – Москва: Видавничий дім " Дашков і К", 2013. – 256 с.
56. Обушна Н. І. Організаційно-економічний механізм активізації залучення прямих іноземних інвестицій в економіку України. Науковий вісник Чернігівського державного інституту економіки і управління. 2010. №4(8). С. 128-135.
57. <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%94%D0%B6%D>.